

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

P. A. LINDHOLMS
HISTORISKA BERÄTTELSE.

III.

HANS RÖDSKÄGG OCH ERIK SKEPPARE

ELLER

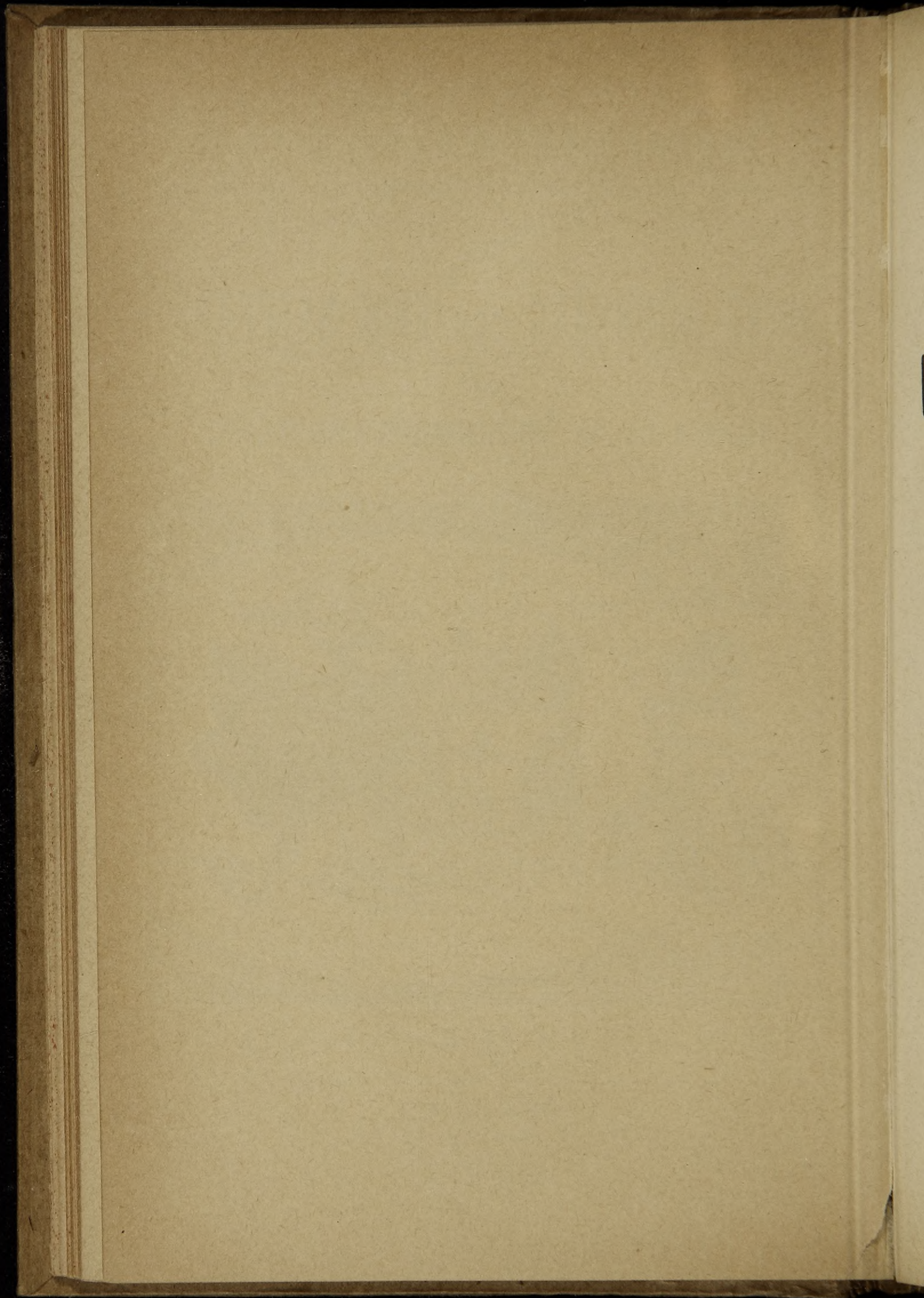
JOHAN III OCH ÅNGERMANLÄNDINGEN.

STOCKHOLM
F. & G. BEIJERS FÖRLAG.

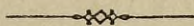
Pris: 25 öre.

P. A. LINDHOLMS
HISTORISKA BERÄTTELSE.

III.

HANS RÖDSKÄGG OCH ERIK SKEPPARE

ELLER

JOHAN III OCH ÅNGERMANLÄNDINGEN.

STOCKHOLM
OSCAR L. LAMMS FÖRLAG.

Norrköping 1890, M. W. Wallberg & C:o Boktryckeri.

Hvar är katten?

Stor uppståndelse rådde en sommarmorgon för omkring trehundrafyrtio år sedan i Säbrå prestgård, nära det nuvarande Hernösand. Vördig prostinnans favoritkatt hade blifvit på det förfärligaste tilltygad af någon okynnig pojke eller någon annan gudlös menniska, som gått så långt i fräckhet, att hon klipt eller rakat af missan hennes präktiga morrhår och bundit en liten bjellra om hennes svans. Sjelfva klockarfar hade först upptäckt den förskräckliga illgerningen, och då han var en trogen kyrkans tjenare hade han genast skyndat till prestgården med det misshandlade kreaturet i famnen. Här blef nu, som sagdt är, en vådlig uppståndelse. Prostinnan ansåg brottet kräfva sträng näpst, och härom voro klockaren och pigorna alldeles ense med henne. Men det återstod dock att upptäcka brottslingen, innan man kunde straffa honom. Detta var likväl ingen lätt sak. Man gissade hit och dit utan att komma närmare målet för det. Slutligen utropade klockaren:

“Det är bestämdt Olof Skeppares Erik från Hernön, ty jag såg honom gå här i går och stryka omkring husen, som han brukar göra då han funderar på något riktigt skälmstycke.”

“Jaha, just han är det“, instämde alla pigorna, “för han gör aldrig annat än skalkaktigheter den pojken.”

“Men den här gången skall han få se i hvem han klipt hafver, den odågan“, försäkrade klockaren.

Prostinnan tackade klockaren för hans nit och sände honom att uppsöka den förhärdade brottslingen och bestraffa honom så grundligt, att han aldrig skulle glömma det un-

der hela sin lifstid, ty det vore nödvändigt att någon tuktade honom, innan han blefve en riktig brottsling. Hans föräldrar tycktes ej sköta derom som sig borde.

Klockaren lofvade att i allt ställa sig prostinnans ord till efter rättelse, men till Olof Skeppare vågade han dock ej gå för att utföra sitt uppdrag, ty skepparen var känd såsom en i hög grad hetlefrad person, och därför kunde det lätt hända, att klockarfar af honom finge ett helt annat mottagande än han önskade sig och som var förenligt med hans värdighet. Åtminstone blefve detta säkert fallet, om Erik, mot förmodan, befunnes vara oskyldig till det brott, för hvilket klockaren misstänkte honom.

Den nu nioårige, till ytterlighet liflige och ej så litet bångstyrige gossen kom emellertid redan efter ett par dagar i klockarens väg. Utan att ana den fara som sväfvade öfver honom, helsade han temligen vårdslöst och ville gå vidare. Men klockarfar hindrade honom.

“Är det du Erik, som klipt skägget af prostinnans katt?” frågade han i sträng ton.

“Nå, duger hon inte att jama utan skägg?” svarade gossen.

“Svara på min fråga, din lymmel! Har du satt bjellran på hennes svans också?”

“Har prostinnan bjellra på svansen?” utropade Erik storskrattande. “Det skulle far se bara, så finge han rätt i att hon ser ut som en get.”

“Jag skall lära dig göra narr af gammalt folk jag“, brummade klockaren, i det han fattade om Eriks arm och förde den anklagade till närmaste björkdunge.

Erik skrek och gret och försäkrade, att han aldrig i sitt lif satt någon bjellra på prostinnan; men det hjälpte honom föga. Han hade förtjenat en grundlig afbasning, sade klockaren, och han fick den äfven.

Blödande och gråtande kom han hem till sin moder. När hon frågade hvad han gjort, efter som han såge ut på detta sätt, svarade han kort och godt, att han gjort ingenting.

“Kan inte en biskop afsätta både prester och klockare, om han vill?” frågade han efter några minuters fundering.

Modern svarade, att hon nog trodde att så vore förhållandet.

“Då vill jag bli biskop, mor“, förklarade Erik bestämdt.

“Det är lättare att säga det än att bli det“, svarade modern.

“Jag skall bli det ändå.“

“Far säger, att du skall bli skeppare.“

“Det vill jag inte bli.“

“Det kostar mycket pengar att studera.“

“Åh, far är inte så barskrapad han, om han vill.“

Olof Skeppare befanns emellertid ingalunda vara villig att kasta bort sina penningar på gossens utbildning till prest.

“Du är alldeles för argsint att bli prest, pojke“, sade fadern. Och för att taga bort alla griller ur den unge Eriks hufvud, tog fadern honom med på en långtur till Tyskland och vidare till Finland. Men Erik hade sitt hufvud för sig, och det, som en gång kommit dit in, det kunde man icke med några medel taga derifrån. Detta fick man snart lära känna.

Olof Skeppare grälade och trätte på pojken, men han var omöjlig; han skulle bli biskop eller också ingenting.

Slutligen måste gubben gifva med sig och skicka sonen till en bekant prest för att af honom erhålla den första undervisningen. Sedan skulle han, såsom det var vanligt denna tid, resa till Tyskland för att der taga prestexamen.

“Någonting ovanligt måste det bli af pojken“, påstod fadern, “ty han är envis som synden och stursk som hin håle sjelf; men se till sjöman det duger han då platt intet mer än en bock till örtagårdsmästare. Näppeligen torde vi dock få någon glädje af honom; ty jag fruktar att han är lika olämplig till prest som till sjöman. Han är född till krigare.“

“Huru kan du påstå det“, invände skepparens hustru.

“Mätte väl ha sett det. Finnes i Ångermanland en enda pojke, som kan ge bättre örffilar än han? Och att hitta på pojkstreck är han ensam i hela landet.“

“Men han har godt hufvud.“

“Och en ännu bättre mun, så i det hänseendet kan han nog bli en duktig prest.“

“Vi skola hoppas det, då han så nödvändigt vill bli det.”

“För att få afsätta prester och klockare ja! Det är sannerligen ett lustigt skäl det. Slutar inte den pojken i galgen, så blir han nog biskop.”

De rykten Eriks föräldrar i början fingo höra om honom voro allt annat än goda. Han var en häftig och obändig slyngel, klagade hans lärare, men ett godt hufvud hade han och lärde därför raskt.

Så gingo åren och slutligen sändes han till Tyskland för att der fullborda sina studier.

Efter någon tid fick Olof Skeppare bref från sin son. En märklig förändring hade nu försiggått med denne. Fadern blef också i hög grad förvånad deröfver.

“Hör du mor“, utropade han, så snart han kom hem till sin hustru; “nu har jag fått bref ifrån Erik, och det är så grant, att det är rakt förskräckligt att läsa det.”

“Åh kors, hvad skrifver han då?“ frågade gumman.

“Jo, nu är han gudfruktig, och det riktigt ändå må du tro. Det blir nog karl utaf honom till slut.”

“Ja, det var ju det jag sade.”

“Ja, det förstås. Men blir *han* en bra prest, då måtte det inte vara någon konst att predika. Fast nog synes det af brefvet, som om han blifvit alldeles omskapad, i fall han inte lurar oss, den skojaren, för att få pengar af mig. Man bör aldrig tro på sådana der gynnare. Men vi få väl se snart hvad han blir för karl.”

“Kommer han hem då?”

“Ja, inom ett år eller två, skrifver han, och då är han prest, mor.”

“Ja, hvem kunde tro det —“

“Innan han klipt skägget af skägget af prestkatten“, ifylde Olof Skeppare skrattande. “Nej, derpå hade han nog inte tänkt sjelf ens.”

2.

En audiens hos konung Johan III.

Konung Johan III var en ganska lärd och kunnig herre. Han visade också i början af sin regering rätt mycken om-tanka om landets enda lärosäte, Upsala högskola, hvilken vid denna tid råkat i djupt förfall. Fyra nya lärare tillsattes och erhöilo ganska goda löner, men då de nya lärarne visade sig vara mycket renläriga lutheraner, började konungen ångra sin frikostighet emot dem och undrade på, huru han på bästa sätt skulle kunna göra dem oskadliga för hans planer.

Vid denna tid uppträdde i en af Stockholms kyrkor en ny predikant, som ådrog sig mycken uppmärksamhet genom sitt häftiga uppträdande emot de påfviske och deras lärosatser. Han skonade icke heller de svenska presterna, utan klandrade dem dels för deras snikenhet, dels därför att de icke sällan lärde sådant, som endast hade sin grund i deras missuppfattning af bibelns ord. På grund häraf kommo stundom de katolskt sinnade, af hvilka ej få voro i drottning Katarinas tjänst, för att höra honom. Den nitiske predikanten, som icke var någon annan än Olof Skeppares son Erik, hvilken nu kallade sig Schepperus, tog sig nu för att på det bjertaste sätt framhålla de katolske presternas och klosterfolkets syndfulla och verldsliga lefverne. När en gång drottningens biktfader infann sig bland hans åhörare slutade han sin predikan på följande egendomliga sätt:

“I veten, att alla påfvens kreatur ibland prester, munkar och nunnor hafva löfte om kyskhet aflagt och att dock intet äktenskap ingå. Men detta är ett galet, lögnaktigt och oredligt löfte; ty att lefva utan äktenskap, med mindre man faller i gudsförtörnelse med boleti, stumma synder och annan orenlighet är omöjligt, utan så sker, att Gud gifver der en synnerlig nåd till. Men huru sällan Gud gifver sådan nåd, i denna sak göres mig ej behof mycket disputeras med munkar och påfvens kreatur; jag hänvisar dem till deras eget hjerta och samvete; de varda dem sägandes om de lefva i renlefnad eller ej. Jag vet väl att knappast någon-

städes så stor och grof orenlefnad och okyskhet finnes som bland dem, som klosterlöfte aflagt hafva *). Så är ock deras prester och abboter med girighet, frässeri och andra grofva synder besmittade, oaktadt de i yttre måtto en renlefnad föra såsom här sägas skall i en lustig visa om abboternas lefverne.

“När vördig herr abbot i klostret ingår
Och ser sina munkar väl klädda,
Då stryker han hättan utaf sitt hår,
Att pannan må klarligt framträda.

Hon skiner, som solen och kastar sitt ljus
Som månen i silfverglans fin,
Och mörkret det flyr ifrån klostrets hus,
När abboten träder ditin.

Herr abbot är sjelfver klädder så väl,
Han hafver två kjortlar af skinn
Och tre axelkåpor, som nå till hans häl,
Fem hättor af silfvergrå skinn.

Vid bordet sig sätter herr abboten ned,
Otaliga rätter der fås.
Allt fyrfota lemnar herr abbot i fred:
Han äter höns, änder och gås.

Han äter af fiskar båd' gäddor och brax,
Den vare kokt, inlagd ell' stekt,
Fett fläsk, fast förbjudet, han äter och lax,
Men ej en bit magert och segt.

Herr abbot af kakan ej tar i sitt mål,
Men ägg tar han femton och fler:
De kokas i gryta, de kokas i kål,
Dess spad han de fattiga ger.

---

*) Se Svenska Folket i helg och söken sid. 102.

Sen dricker herr abbot af fatet allt flott,
 Ty lof till att dricka han har;
 Han hatar allt svagöl, ty det är ej godt,
 Till muladryck starköl han tar.

Så dricker herr abbot en dryck för godt år,
 För kyrkan en stor klunk han tar,
 För brödernas synder han dertill en tår
 Ur gyllene kannan ej spar.

Sen dricker herr abbot för män, som fått horn,
 Och fromt vid sig sjelf han nu ler,
 Och sedan en dryck för det babelska torn,
 Att icke det må ramla ner.

Sen tackar han Gud, han är drucken och mätt
 Och pepprar en soppa till slut,
 Han dricker den starka och sjudheta rätt
 Tills svetten från hjessan går ut.

Den svetten är het som det pepprade spad
 Herr abbot har druckit, och lär
 Det orsaken vara att uti vår stad
 Herr abboten flintskallig är.“

Här afbröts predikanten af ett stormande gapskratt, ty den i hög grad flintskallige katolske prelaten hade rest sig och lemnade kyrkan med en allt annat än vänskaplig gest åt den oförsynte Schepperus.

Dagen efter denna händelse blef Erik Schepperus inkallad till konungen. Väl kände han sig frestad att utan vidare resonerande fly sin kos för att undgå konungens vrede, ty att det skulle varda tal om hans predikan, det trodde han säkert; men Erik Schepperus var en oförskräckt man och därför gick han upp till slottet.

Konungen mottog honom mot förmodan ganska vänligt och började med honom ett samtal om universitetsförhållandena i Tyskland. Då Erik Schepperus vistats i nämnda land flera år, kände han väl till förhållandena derstädes och vann genom sina meddelanden konungens synnerliga erkännande.

“I veten“, sade konungen slutligen, “att vi här i landet hafva en snart hundraårig högskola i Upsala.“

“Hon har ock länge lidit af ålderdomens skröpligheter“, inföll Schepperus leende.

“Sådan är också vår tanke; och då det är lättare att plantera ett nytt träd än att förbättra och till full lifskraft bringa ett gammalt och förderfvadt, så hafva vi beslutat att på Gråmunkeholmen anlägga ett kollegium, vid hvilket duglige lärare må anställas att i nyttige kunskaper ungdomen undervisa och upptukta. Det forna klostret torde näppeligen bättre kunna användas, sedan inga munkar der mer finnas.“

“Och med Guds hjälp aldrig skola dit komma heller“, tillade Schepperus.

“Derför skolen I nog sörja, om jag känner Eder rätteligen.“

“Jag förmår i det hänseendet föga, om icke Eders majestät står vid min sida i striden mot papismen.“

“I kommen att förmå mycket, när I blifven lärare vid vårt kollegium, hvartill jag ämnar utnämna Eder i sinom tid.“

“Dertill är jag alltför ringa Eders majestät.“

“Edert nit och Eder vältalighet göra Eder mer än värd till denna befattning. Kristlige och kunskapsrike prester skola alltid i oss finna en nådig konung.“

Schepperus bugade sig djupt utan att svara.

“I hafven väl läst de äldsta kyrkofädernas skrifter?“
fortfor konungen efter en kort tystnad.

“Ja Ers majestät“, svarade Schepperus.

“Hvad sägen I om dem? Böra de ej mer beaktas än nu plägar ske?“

“Det vore mycket att derom säga; men förvisso måste vi anse kyrkofäderna såsom grundläggare af den sanna kristna kyrkan, ehuru äfven de kunna hafva begått misstag såsom förhållandet var med Origines och flera andra.“

“I ären en vis Herrans tjänare, och därför är det mig ett stort välbehag att med Eder samtala om dessa ting. Sjelf har jag mycket begrundat dylika frågor och trott mig finna det vara nödigt att svenska kyrkan så mycket som möjligt måtte blifva en Kristi kyrka, nämligen i så måtto,

att hon i allt väsentligt måtte likna den kyrka Kristi apostlar grundlade.“

“Förvisso hafver Eders majestät derutinnan gått den rätta vägen; men här brister ännu mycket innan detta kan genomföras.“

“Detsamma hafva vi tyckt oss finna, och då, Gudi klagadt, ännu många okunnige präster äro i landet och många late och onyttige, som sig om hjorden föga beflita, hafva vi, under innerlig bön till Gud och — och med iakttagande af Hans ord och de äldsta kyrkofädernas skrifter, utarbetat en ny messeordning, hvilken vi ämna förelägga rikets samtliga ständer och enkannerligen dess presterskap till antagande att vid den allmänna gudstjensten användas, såsom I nog torde hafva hört. Ärkebiskopen hafver sjelf förordat denna messeordning. Men då många genstörtige finnas ibland presterskapet och äfven villoandar, som helst se att Guds ord må om intet blifva, hafva vi beslutat att låta en lärd och kunnig man, som ett godt rykte hafver för renlärighet, genomse och med Guds uppenbarade ord jemföra den nya messeordningen samt skrifva ett kraftigt försvar för densamma.“

“Eders majestät har, efter mitt ringa förstånd, derutinnan visat sig vara en värdig efterträdare till sin store fader.“

“På grund af hvad vi förnummit om Eder hafva vi trott Eder vara rätte mannen för detta arbete.“

“Ers majestät glömmer att jag ännu är en ung man.“

“I egen derföre så mycket större kraft och förmåga att strida för sanningen.“

“Mången finnes dock med större lärdom och högre anseende än jag.“

“I skyn således att kämpa för det rätta, derför att I kanske ådragen Eder äldre presters misshag?“

“Vare det långt ifrån mig, Eders majestät! Med Guds hjälp vill jag för sanningen tala och kämpa så länge mitt hjerta är helt och mitt blod varmt.“

“Så bör hvarje kristen lärare tänka, och så handlade äfven Kristi närmaste lärjungar. Men huru är det nu?“

“Jo, nu är det icke alltid så, Ers majestät. Nu finnas många, som endast för lönen predika.“

“Och likväl viljen I icke hjelpa oss att införa en bättre ordning.”

“Jo, Ers majestät, det vill jag nog, men jag anser mig föga värdig till det värf I viljen anförtro mig.”

Konungen framtog nu ett exemplar af den sedan så illa beryktade Röda boken, hvilken redan var färdigtryckt, ehuru hon af flera skäl ännu icke kommit till nämnvärd användning inom församlingen.

“Tag denna och gör hvad I kunnen“, sade konungen i det han till Schepperus öfverlemnade boken i fråga. “I ären ifrån denna dag predikant i Gråmunkekyrkan och skolen snart tillträda Eder befattning såsom lärare vid vårt kollegium.”

Sedan Schepperus ödmjukt tackat konungen för dessa ynnestbevis och lofvat att ofördröjligen börja sitt arbete till Röda bokens försvar, aflägsnade han sig och återvände till sitt hem.

3.

Konungens skrifvare i klämman.

Erik Schepperus hade tagit sin bostad hos en slägtinge, som hette Johan Kempez och var skomakare till yrket, hvarför han enligt tidens bruk bodde vid Skomakaregatan.

Här såg vid denna tid mycket annorlunda ut än på en Stockholmsgata i våra dagar. Husen voro omvexlande af trä och sten samt stodo med gaffarne vända åt gatan, som var endast åtta alnar bred. Vanligtvis egde hvarje borgare sitt hus, och det var icke stort. Bredden af dess gafvel åt gatan upptogs af portgången och ett stort fönster eller af tvenne, mellan hvilka porten gick fram. Detta fönster var just butiken, och deromkring hängde och dinglade skodon af alla slag; innanför var verkstaden. Öfver fönstret, som stod öppet både vinter och sommar, var ett brädtak, hvilket skyddade den på gatan stående köparen för regn. Från nedre fönsterkanten sprang ett bräde ut, som kunde efter behag slås upp och tillstänga fönstret, liksom i våra nuvarande marknadsstånd. Vid sidan om porten stodo alltid en

fyld vattentunna, för att tjena vid eldsfara, och en bänk, på hvilken mästaren under vackert väder kunde sitta och samtala med sina grannar. Porten var försedd med en glugg och jerngaller. Innanför denna låg verkstaden och boden i ett stort rum och der bakom köket. Detta var dock stundom beläget i en särskild byggnad på gården eller också på andra sidan portgången. Mästaren hade då sin stuga innanför verkstaden. I andra våningen var främmande rummet, som aldrig eldades, och i hvilket kläder och dyrbarheter förvarades.

När Schepperus kom hem från sin audiens hos konungen, fann han skomakaremästaren Johan Kempez i sitt rum. Han såg något mer allvarlig ut än vanligt, men Schepperus var för mycket upptagen af egna tankar att fästa någon uppmärksamhet dervid.

“I kommen således helbregda åter, käre frände“, sade Johan Kempez, när han såg Schepperus inträda.

“Ja, hittills hafver Herren hulptit mig“, svarade presten.

“Det kan behöfvas en sådan mäktig hjälpare, då man får en sådan fiende som Hans Rödkägg.“

“Han är icke min fiende.“

“Såå?“

“Ja, icke trodde jag sjelf, att han i dag skulle utnämna mig till predikant i Gråmunkekyrkan.“

“I skämten väl, käre frände?“

“Nej, vare det långt ifrån mig! Och ännu mer; jag blifver lärare vid det kollegium, som skall upprättas på Gråmunkeholmen.“

“Kunnen I skrifva ännu en visa lika god som den I upplästen i går, så blifven I ärkebiskop. Det var en lustig visa och sann var den nog också.“

’Sen dricker herr abbot för män, som fått horn’,
Då får han allt dricka många munnar fulla, ty ingen kan i det fallet vara säker.“

“Hvad? Misstror du också din hustru, Johan? Det väntade jag ej.“

“Kvinnan är ett svagt käril, säger aposteln, och på svaga käril bör man väl icke lita mycket.“

“Mig synes att du gör den ärbara kvinnan stor orätt, då du om henne hyser så slemma tankar.“

“Anna Månsdotter hade många friare.”

“Men hon föredrog dig.”

“Visserligen, men kanske blef hon dertill tvingad af sin fader. I kännen väl Johan Henriksson?”

“Konungens skrifvare?”

“Ja.”

“Det är en dålig människa, säges det, och en hemlig katolik.”

“Han är en djefvul. Han har varit Annas mest gynnade friare --- och han är det, Gud bättre, ännu.”

“Hvad säger du?”

“Rena sanningen, käre frände. Han smyger fram här som en orm och vet alltid, när jag är borta.”

“Men bedrager dig icke din svartsjuka?”

“Nej, det är icke så lyckligt.”

“Hvem har förtäljt dessa olyckliga tidender för dig?”

“Ingen; men när jag en dag obemärkt stod inne i mitt rum hörde jag gesällerna sjunga en visa i verkstaden, och den syntes mig så underlig, ty den ljöd sålunda:

“När mästaren Johan till ölstämman går,
Skön Anna sig pyntar och kammar sitt hår
För ståtliga skrifvaren Johan.

Och snart står skön Anna så pyntad och fin,
Och tyst liksom katten nu smyger han in
Den ståtliga skrifvaren Johan.

Och mästaren dröjer tills dager blir ljus,
Och skrifvaren famnar hans vif i hans hus,
Den ståtliga skrifvaren Johan.”

Jag beslöt nu att vid nästa ölstämman gå tidigare hem än förr och gjorde det äfven. Emellertid var det mörkt, när jag kom till porten och ölet stod mig åt hufvudet, och därför kom jag att bullra något. När jag nu kom in till Anna, var hon väl ensam, men jag märkte att hon var ganska orolig tills jag hörde porten åter öppnas och igenslås; då blef hon strax glad och frågade hvarför jag så snart kommit tillbaka. Jag svarade, att jag icke mätte rätt väl.”

“Kunde tro det, eftersom du ser så konstig ut”, sade hon.

“Jag får ondt af att lukta brändt horn”, svarade jag.

“Åh, du behöfver väl icke frukta för dina”, svarade hon och skrattade lättfärdigt. Nu veten I huru det står till, värderade frände. Kunnen I nu äfven gifva mig ett godt råd?”

“Och detta lättfärdiga stycke ser ut så from som ett helgon”, mumlade Schepperus. “Ja, sådana voro nog de flesta af de så mycket prisade helgonen, skenheliga skrymtare blott. — Ett godt råd, sade du”, tillade han högre. “Jo, gif henne huden full med stryk, det är det rättaste.”

“Men knappt det klokaste; ty hon kommer naturligtvis att neka till sin otrohet, och då blir jag ansedd såsom en hustryann.”

“Deri har du verkligen rätt. Men hvad skola vi då hitta på? Finnes ingen ibland gesällerna, som du kan lita på som på dig sjelf?”

“Näppeligen, men väl på tjensteflickan Märta.”

“Då har jag det! Det skall bli både ömkligt och löjligt att se.”

“Hvad då?”

“Du skall resa bort.”

“Nej, tack, den glädjen tänker jag icke förunna dem.”

“Du skall resa, säger jag, men du skall komma igen. Jag följer dig, eller rättare, du följer mig. Kalla genast hit Märta, om hon är till hands.”

Efter ett par minuter stod en ung blåögd tärna i rummet. Schepperus betraktade med välbehag den fagra ungmön, som hade ett särdeles ärbart och förtroendegifvande utseende.

“Din husbonde säger, att du kan tiga med sådant, som icke bör omtalas. Jag vill nu sätta dig på ett prof.”

“Jag ser helst att I ej föreläggen mig något”, svarade flickan.

“Men denna gång är det nödvändigt.”

“För mig?”

“Nej, för din husbonde.”

Märta skakade tviflande sitt vackra hufvud.

“Du tror mig icke?” fortfor Schepperus.

“Nej, icke riktigt.”

“Din husbonde skall resa bort inom en timme.”

“Ah, ja nu tror jag på Edra ord”, svarade flickan rodnande, men tycktes i nästa ögonblick ångra hvad hon sagt, ty hon tillade: “En prest kan ju inte ljuga.”

“Det skall du inte lita på, mitt vackra barn”, sade Schepperus leende, “men du kan lita på att *jag* icke ljuger denna gång. Din husbonde reser med mig till Upsala; men vi komma kanske åter innan morgonen.”

“Det är ju omöjligt.”

“Så skola alla tro.”

“Och det skolen I också finna.”

“Vi torde icke heller resa så långt.”

“Hvad menen I?”

“Du bör hålla porten öppen vid midnatt och låta elden brinna i köksspisen. Men säg icke ett ord derom åt någon, icke ens till din matmoder.”

“Minst till henne, kan jag väl tro.”

“Rätt så. Tre lätta slag på porten skall vara tecknet; sedan öppnar du ljudlöst för oss utan att varsko någon, hvem det än vara månde. Kan du göra detta?”

“Ja, men —”

“Hvad?”

“Skall det blifva nyttigt?”

“För din husbonde, menar du?”

“Ja.”

“Jag hoppas det, och jag tror att det skall bli nyttigt för flera än för honom.”

“I förstån detta bättre än jag, därför vill jag lyda Eder.”

“Och tiga tills vidare?”

“Som muren”, svarade Märta i det hon lemnade rummet. Snart derefter inträdde Johan Kempez.

“Nå, I hafven talat med henne?” frågade han.

“Ja, och vi hafva kommit väl öfverens. Nu måste du strax underrätta Anna om vår afresa, som skall ske inom en timma.”

“Men det synes förvisso otroligt, att resan skulle så hastigt påkomma.”

“Säg henne, att jag varit upp till kungen, såsom hon ju redan vet, och att jag fått en lärarebefattning, och att

jag därför nödgas resa till Upsala ofördröjligen, och att du, såsom min anförvandt, skall vara mig följaktig till denna stad. Du kan väl hitta på det så, att det låter troligt.“

“Någon råd lärer det väl bli, om man också icke håller sig så nära sanningen.“

“Sant nog det, Johan Kempez. Vi göra kanske icke alldeles rätt, men när man skall fånga räfvar, måste man använda luder, och för en gång i sitt lif kan man väl vara jesuit, då man ej vet annat råd.“

Enligt öfverenskommelse lemnade de båda männen inom en timme skomakarens hus för att, som det sades, resa till Upsala. Johan Kempez hustru, den fagra Anna Månsdotter, hade önskat dem en lycklig resa och bedt sin man iakttaga all möjlig försigtighet, på det han måtte helbregda återkomma så snart som möjligt. Erik Schepperus hade under allt detta sett arg ut, men icke sagt ett enda ord.

Vid midnattstiden hördes tre slag på porten, men så lätta, att endast ett vakande öra kunde uppfånga dem. Strax derefter förnams lätta steg trippa fram öfver gården och närna sig porten. I nästa ögonblick öppnades denna tyst och ljudlöst som om en ande smugit ut igenom den. Två i kåpor klädda män gled in på gården och styrde stegen åt det hus, der skön Anna hade sitt sofrum. Den spåda varelse, som öppnat porten, smög sig rädd åt sidan och tycktes ämna fly, men den ena af de hemlighetsfulle männen hade märkt detta och vände sig om med ett strängt framhviskad:

“Du måste följa med.“

“O Gud, hvem ären I?“ frågade flickan förskräckt.

“Har du redan glömt vårt aftal, Märta?“ blef svaret.

“Nej, nu känner jag Eder. O, hvad I skrämde mig med dessa långa och fula kåpor.“

“Kanske komma vi att skrämma en annan långt mer. Men tyst nu!“

De hade nu kommit till rummet utanför husmoderns sängkammare. Allt var tyst och stilla der innanför. De båda männen stodo tysta en stund, som om de lyssnade. Sedan slog den längre upp kåpan, under hvilken han dolde

en blindlykta. Man kunde nu se de båda männens ansigten, och Märta igenkände sin husbonde och Erik Schepperus.

Vid det svaga ljus, som blindlyktan kastade omkring rummet varseblefvo de äfven en hatt med fjäderbuske, en kåpa och ett svärd samt ännu några manliga klädespersedlar, som lågo på en bänk i rummet. Utan att säga ett ord vinkade Johan Kempez till Märta och visade på de nämnda sakerna. Hon skyndade att hopsamla dem och ville sedan gå ut.

“Vänta ett ögonblick“, hviskade Johan Kempez och tog svärdet. “Lik Holofernes skall han dö för sitt eget svärd.“

“Nej, det vore en dårskap och en stor synd“, invände Schepperus i samma lågmälda ton. “Nu följa vi Märta in i köket med detta och bränna upp det. Sedan har jag här ett lämpligare vapen; det bör du använda på nidingens rygg.“

Och härmed framtog han en lång käpp af rotting.

Johan Kempez kunde ej återhålla ett leende.

“I kunnen väl ändå icke uppbränna alla dessa kläder?“ frågade Märta.

“Jo, det skola vi“, svarade Johan Kempez, “och mera till, om jag blott hade dem af honom. Låt oss gå nu, men gifven mig käppen. Jag svarar icke för att I återfån den hel.“

“Hvad är väl min käpp värd mot hvad du förlorat“, svarade Schepperus, i det han med Märta lemnade rummet, för att i köket uppbränna de funna klädespersedlarne.

Johan Kempez följde långsamt efter dem. Snart återvände han dock ensam. Det höll då redan på att ljusna, ty det var långt öfver midnatt. Ett egendomligt buller hördes ett parminuter senare på gården. Det hördes nästan som om någon höll på att piska kläder, men glömt att egaren till dem befann sig inuti dem, ty vid de hårdaste slängarna tjöt och klagade den kringklappade så erbarmligt, att alla grannarna i närheten slog upp sina fönster för att efterse hvad som var på färde. När de nu sågo tvenne personer komma ut genom porten till Johan Kempez' gård, den ene föga mer än halfklädd, den andre insvept i en svart kåpa och svängande en lång påk på den halfkläddes rygg som om han ämnade alldeles slå ihjäl honom, så trodde

de fleste att det var djefvulen, som höll på att anfäkta någon stackars syndare, och skyndade att tillstänga sina fönster. Några voro dock så modiga att de åsågo hela uppträdet tills de båda gestalterna försvunnit vid ändan af gatan.

Under de närmast följande dagarne talades allmänt om att folk sett den lede frestaren i egen person vid midnattstiden eller något senare drifva konungens skrifvare ut på gatorna och tilltygat honom så illa att han för sår och blånader icke kunde visa sig för någon människa.

Det sista påståendet var också fullt sanningsenligt, ty under den första veckan efter äfventyret vid Skomakaregatan led Johan Henriksson svåra plågor och kunde icke lemna sitt rum annat än om nätterna, ty hela hans lekamen var mörbultad som en god biffstek. Om någon hade sett honom ett par dagar efter bataljen, skulle man ej kunnat säga till hvilken folkras han rätteligen hörde, ty han var både svartblå, gul, brun, grön, kopparröd och hvit, dock minst hvit.

Hvad Johan Kempez företog sig, när han kom tillbaka till sitt hus, det veta vi icke, men någon tid härefter sjöngo gesällerna i verkstaden:

“Sen mästaren hem ifrån Upsala for,
Kom ståtliche skrifvarn i djefvulens klor,
Och ensam går fagra mor Anna.”

Några dagar efter denna händelse flyttade Erik Schepperus till Gråmunkeklostret, der han af konungen fick sig en bostad anvisad i ett af de tomma klosterrummen. Han kom således icke i tillfälle att se hvilka frukter hans verk närmast frambringat.

4.

Simson och Delila.

Tio långa månader hade i lugn förflutit sedan konungens skrifvare blef med käppen bortjagad från Skomakare-

gatan. Johan Kempez hade under denna tid, så vidt det varit honom möjligt, med argusögon vakat öfver sitt hus, men dock ej lyckats upptäcka någonting, som rättvisligen kunde kallas misstänkt eller tvetydigt. Med Anna hade han under hela tiden ej vexlat ett enda ord. Ingen i huset utom Märta visste riktigt hvad som tilldragit sig den minnesvärda natten, men alla gissade temligen rätt, och detta kändes så obehagligt för den sköna synderskan Anna, att hon under dessa månader sällan visade sig för någon människa. Hennes synbart djupa ånger rörde den hederlige Johan Kempez till medlidande, så att han kände sig böjd att förlåta henne det redan skedda, om han blott finge lita på hennes trohet för framtiden. Men för att detta skulle blifva verklighet beslöt han att ännu en tid visa sig obenägen för försoning. Annas lättsinne borde straffas så, att hon ej mer läte det råda. Sedan skulle hon kanske blifva en lika god som hon var en skön hustru.

Medan Johan Kempez en afton, såsom han plägade göra efter slutad arbetsdag, satt ensam i sitt rum i dylika tankar, hörde han plötsligt dörren öppnas, och i nästa ögonblick inträdde hans hustru, blyg och rädd, i rummet.

“Anna!” utropade han ofrivilligt och sprang upp från sin stol.

“Förlåt mig, Johan!” bad Anna med af gråt darrande röst och sjönk ned på sina knän samt sträckte bedjande sina händer upp till mannen. “Förlåt mig eller låt mig dö för din hand och i dina armar, Johan!”

Johan Kempez tog ett steg fram emot henne, men tycktes tveka.

Då fäste Anna på honom sina stora, underbart sköna ögon, hvilkas lidelsefulla glöd kunnat smälta den hårdaste gråsten, så mycket mer då en svag, älskande mans hjerta.

Johan Kempez kunde icke heller emotstå deras eld. Hastigt skyndade han fram till den sköna bedjerskan, slöt henne i sin famn och kysste henne lidelsefullt.

Hon tillslöt ögonen och hvilade i hans armar så förtroendefullt som ett barn i sin moders sköte, medan ett par klara tårar dallrade i hennes långa, svarta ögonfransar.

“Anna, du är skön som synden”, hviskade han och

tryckte henne ömt till sitt bröst. "Nej, du är skönare än den, du är lik ett helgon, och dock är du något helt annat."

"Skall du aldrig kunna glömma och förlåta?" frågade hon och såg åter på honom med en blick, hvars tjuvningskraft var för honom oemotståndlig. "Kunde du se in i mitt hjerta, så skulle du finna, att skenet mycket bedragit dig, Johan. Mången kallas ärbar hustru, som är brottsligare än jag."

"Minnes du historien om Delila?"

"Hvad menar du dermed?"

"Hon hade nog dina ögon, Anna."

"Hvarför tror du det?"

"Jag känner det, ty utan dem skulle hon aldrig fått den israelitiske jätten så fullständigt i sina händer. Ja, hon var bestämdt lik dig, Anna."

"Nej, Johan, jag är ej så grym, att jag lemnar min älskling till hans fiende, att af honom hånas och misshandlas. Nej, jag ville döda den, som rörde ett hår på min Johans hufvud."

Hon hade sprungit upp och stod nu framför sin man med flammande ögon.

"Anna, det synes nästan som om du ämnade öfverfalla mig", sade Johan Kempez häpen.

"Dig? Är du tokig, Johan", svarade Anna med bruten röst, och så sjönk hon åter i hans famn och slog sina runda armar om hans hals. "Skulle jag vilja förråda dig, min egen Johan!"

"Anna, du är kanske en djefvul, men så är du åtminstone den allra skönaste, och därför kan jag icke heller annat än älska dig, äfven när du bedrager mig."

"Skönhet förgår dock med åren."

"För mig skall du aldrig bli annat än den skönaste af alla kvinnor."

"Tack", svarade hon med slocknande röst och log förföriskt mot honom. "Vill du icke följa mig öfver gården nu?"

"Jo, Anna, jag tänkte just föreslå det."

“Du är en god man, du, Johan”, sade Anna i det hon vid mannens arm lemnade rummet.

När de båda makarne kommo in i Annas sofrum, fann Johan Kempez till sin glada öfverraskning en stor kanna med öl på bordet, hvilken tycktes vänta på honom. Han log mot sin vackra hustru, när han såg detta.

“Du väntade mig i afton, Anna?” sade han.

“Ja, jag visste att du skulle komma.”

“Lilla skalk, du känner dina ögons makt.”

“Ångrar du dig?”

“Nej, då vore jag ju en dåre.”

“Sätt dig nu här och drick för ett godt slut.”

“Hvarför just för ett godt slut?”

“Ty ändan kröner ju verket, säges det.”

“Men jag dricker helst för dig och din välgång.”

“Derför tackar jag.”

“Skall nu vår lycka börja rätteligen?”

“Jag hoppas att min skall göra det snart.”

“Då blir min lycka fullständig.”

“Då måste du ju först dö och komma till himmelen.”

“Der är jag ju allaredan, då jag har dig vid min sida.”

“Det tror icke din frände, Erik Schepperus och icke Johan Henriksson heller. De hålla nog snarare före att du vid min sida står på afgrundens brant. Men du dricker ju icke.”

“Din skål, Anna, du må nu vara ängel eller djefvul.”

“Ha, ha, ha, då måste jag ju vara fans mor?”

“Ja, eller änglamamma, och det vill jag hellre tro”, svarade Johan Kempez och fattade hennes hand.

Det var nära midnatt, men Erik Schepperus satt ännu uppe i sitt arbetsrum på Gråmunkeholmen eller nuvarande Riddarholmen. På bordet framför honom lågo Den Heliga Skrift uppslagen och flera af Luthers skrifter samt den redan då beryktade Röda boken, ur hvilken senare han med mycken ifver läste och gjorde anteckningar.

“Item skall ock bibeln icke af okunnige eller lekmän få läsas, emedan de den samma ej rätteligen förstå kunna, utan till vrångo tyda och förklara.”

“Herrans heliga ord skulle således församlingens menige män undanhållet varda?” utropade den nitiske Schepperus och sprang häftigt upp från sin läsning. “Och sådant skulle jag låna min hand till att försvara? Nej, och i evighet nej. Den som det vill, må söka konungagunst och ynnest, men jag vill tjena den Herren, som är alla konungars konung. Tvi dig, du djefvulens foster, du ormagift”, tillade han, i det han kastade boken på golvet och sparkade till henne med foten.

Han böjde sig härefter ned för att åter taga upp henne, men hejdades genom en häftig bultning på dörren.

“Jaså, satan kommer sjelf för att försvara sitt verk och skada Herrans tjenare, såsom han gjorde i Warthburg. Men med Guds hjälp skall jag stå honom emot. Stig in blott och låt mig se, om du kan göra Herrans ord om intet.”

Dörren öppnades dock icke, men en ny knackning hördes, något svagare än den förra.

“Stig in, sade jag”, skrek Schepperus. “Du är väl icke rädd för mig heller, kan jag tro.”

“Öppna då för mig!” svarade en välbekant stämma.

“Märta, är det verkligen du?” utropade Schepperus förvånad och skyndade fram att öppna dörren.

“Ja, det är jag.”

“Stig fram mitt barn! Hvad står nu på, när du kommer så sent?”

“Ack, vördige fader, det blef dock till idel olycka”, svarade Märta, i det hon nästan tillintetgjord sjönk ned på en stol och brast ut i häftig gråt.

“Hvad säger du, stackars barn? Har någon olycka träffat din husbonde eller någon annan?”

“Ja, det värsta. Ack, det är förfärligt! Och ingen människa kunde hjälpa honom, ingen, ingen.”

“Men så lugna ditt upprörda sinne, arma barn, och säg mig hvad som har händt. Det är kanske icke för sent att hjälpa honom ännu.”

“Jo, det är för sent. Men jag vill försöka att omtala allt. I veten att konungens skrifvare, Johan Henriksson, aldrig varit synlig i Johan Kempez' hus sedan den der natten. Jag trodde också att han aldrig mer skulle komma dit, ty

mor Anna tycktes vara mycket bedröfvad öfver sin otrohet mot Johan Kempez. I afton såg jag också mästaren följa sin hustru in i hennes rum. Jag hade ett ärende att uträtta i rummet utanför och därför kunde jag höra att de språkades vid på det allra kärligaste, och hon lofvade att aldrig efter denna dag göra honom någon sorg. Jag glädde mig mycket öfver att det slutade så lyckligt med hämden på konungens skrifvare. Men just då jag ämnade gå min väg, hörde jag Johan Kempez utropa:

“Anna, vågar du ännu se mig ärligt i ansigtet?”

“Hvad skall detta betyda?” frågade hon tillbaka.

“Det betyder, att du bedrager mig äfven nu.”

“Nej, jag svär —”

“Svär icke!”

“Jo, det kan jag.”

“Ja, du kan hvad du vill, du, men bedrägeri är det i alla fall.”

“Du är en dåre.”

“Ja, när jag trodde på dina ord och eder, då var jag det; men nu har jag åter fått öppna ögon.”

“Hvad ser du då för märvärdigt?”

“Jag ser att du bedrager mig, ty du har någon gömd i din egen säng.”

“Ännu en gång, Johan, du är vansinnig.”

“Nej icke nu. Han kunde icke ligga stilla. Men vänta, eländige, du skall få din lön.”

“Lugna dig!”

“Blygd och fasa, bolaren gömd i den äkta sängen!”

“Den tappre går ut uppå giljarefärd,
Så tiden han lider,
Och bruden den sköna han tager med svärd
Från draken, som vakar vid kannan.”

Så sjöng hon, och i samma ögonblick hördes ett buller i rummet, och Johan Kempez utropade högt:

“Ve öfver dig, Delila!”

Härefter hörde jag ett hårdt slag utdelas, och någon falla till golvet med ett jammerskri, som trängde genom

märg och ben. Det hördes likt min husbondes röst, men jag kunde af förskräckelse icke röra mig ur stället. Sedan ännu ett par slag utdelats tystnade de förfärliga jemmerropen och i stället hörde jag Johan Henriksson tala till mor Anna. Jag kände tydligt igen hans röst.“

“Blef du rädd?” frågade han.

“Hvarför skulle jag det, då du hade öfverhanden?” svarade hon så likgiltigt, som om det blott varit fråga om en död hund i stället för hennes man.

“Han var mindre tapper nu än för tio månader sedan. Jag tror att han nu har fått betalning för de slängar han då gaf mig. Härefter är det prestens tur.“

“Honom går det nog mindre lätt att narra än det der svinet; ty Schepperus dricker sig ej full han.“

“Skynda dig nu att fly härifrån Anna; ty härefter är du min och sjelfva djefvulen skall ej kunna taga dig ifrån mig.“

“Men hvart skola vi göra af det der aset?”

“Låt honom ligga. Gesällerna få väl bestyra om begrafningen“, svarade Johan Henriksson med ett hemskt skratt.

“Men då blifva vi ju fängslade för mord.“

“Hvem har sett det?”

“Ingen naturligtvis, men man skall misstänka oss.“

“Tror du verkligen att konungens skrifvare låter fängsla sig på blotta misstankar?”

“Jag fruktar dock, att vi icke få tillåtelse att gifta oss, om sådana misstankar bli allmänna.“

“Var icke rädd du, jag känner den prest, som nog ger oss tillstånd dertill.“

“Hvem?”

“Lars Nilsson, den nya predikanten i Storkyrkan.“

“Men han är ju en nitisk och from man, säges det?”

“Man säger mycket, som är osant också. Han är en hemlig jesuit. — Men låt oss gå nu! Det är icke trefligt härinne.“

Då jag hörde detta, kom jag i håg Eder och sprang hit, så sent det än var.“

“Här spinner djefvulen starka nät, men med Herrans

ord skola de sönderrivas“, utropade Schepperus, när Märta slutade sin berättelse. “Låt oss genast gå till Johan Kempez’ hus och se om brottslingarne ännu äro der till finnandes.“

“I glömmen Johan Henrikssons hotelse, att hämnas äfven på Eder“, invände Märta.

“Nej, mitt barn, men jag vet att mitt lif står i Herrans hand, och jag säger med psalmisten:

Vore oss än hela världen gram
Och ville i grund nedkasta,
Dess uppsåt skall dock ej gå fram,
Ehuru hon sig kan hasta.

Men fruktar du att återvända till röfvarenästet, så kan du stanna här. Jag kommer ändå icke åter före morgonen, ty jag ämnar tillbringa natten i mitt förra rum, om jag ej hittar mördaren och skökan.“

“Jag går med Eder och hoppas att Gud beskyddar oss båda“, svarade Märta.

Erik Schepperus tände nu en lykta, hvarefter de begåfvo sig af till det omnämnda huset. Gatorna lågo mörka och alldeles öde, och utan att tala ett ord gingo de båda nattvandrarne bredvid hvarandra till sitt mål.

Snart stodo de vid porten till Johan Kempez’ gård. Denna var ej stängd, men i öfrigt fanns här ingenting, som häntydde på att något ovanligt tilldragit sig i huset.

“De ha nog hunnit fly härifrån“, sade Schepperus till Märta, som rädd följde honom tätt i spåren; “men Herrans hämnande arm skola de dock ej undkomma. Vi gå nu in till den öfverfallne, kanske är han ännu vid lif och kan räddas.“

Utän att säga ett ord följde Märta till det ifrågavarande rummet.

När de öppnade dörren, mötte dem en ryslig syn. Kläderna i Annas säng voro kastade om hvarandra, bordet omkullslaget, golvet öfversköldt af lefradt blod, och nära dörren låg Johan Kempez, med ett stort gapande sår i hufvudet och utstungna ögon.

“Ve öfver dessa djeflar i menniskoskepnad“, utropade Schepperus, full af harm och fasa öfver den råhet, med hvilken mördaren behandlat sitt olyckliga offer. “I morgon går jag upp till konungen och anklagar mördaren och bolaren för denna nesliga gerning.“

5.

Sådan herre, sådan dräng.

Erik Schepperus tillbragte en sömnlös natt i sin mördade frändes hus. Märtas berättelse om den ohyggliga och nesliga mordgerningen samt mördarnes samtal efter begäendet af mordet, i förening med hvad han sjelf sett, hade upprört honom i hans innersta och på samma gång gifvit honom mycket att tänka på. Hotelserna mot hans eget lif fruktade han icke mycket; deremot var han i hög grad bekymrad öfver att Johan Henrikssons tal om Lars Nilsson eller fader Laurentius Nicolai, som han vanligen kallade sig, skulle vara sanningsenligt. Åtskilligt i denne prestmans görande och låtande hade redan förut väckt misstankar hos Schepperus, nu hade dessa stegrats till nästan full visshet. Något måste göras för att hindra ogräset att taga öfverhanden i Herrans vingård. Men till hvem skulle han vända sig? Till den nyligen valde ärkebiskopen? Nej, denne var ju sjelf en villoande, ty han hade skrivit ett företal till Röda boken och förordat hennes användning vid gudstjensten. Af honom vore således intet godt att vänta. Hos konungen skulle han nog finna lika litet understöd, då det ju var hans verk, som nu började bära frukt. Det syntes således mörkt och dystert för den sanna kristna tron, åt hvilket håll man än vände sig. Men Schepperus hoppades dock, att Herren icke skulle öfvergifva de sina utan stå vid deras sida i kampen för det rätta.

Så snart det vardt full dager, lemnade Schepperus Johan Kempez' hus och gick upp till slottet för att anhålla om företräde hos konungen. Om denne ej ville göra något för

kristna lärans rätta predikande, så skulle han dock helt säkert gifva mördaren den lön han förtjenat.

Emedan det var tidigt på dagen, måste Schepperus vänta en god stund innan företrädet beviljades. Under tiden kommo flera hofmän in i det rum, der han befann sig. De skämtade och gycklade med hvarandra, och slutligen vände sig en af dem till Schepperus.

“I ären tidigt uppe i dag, vördige fader“, sade han. “Skolen I hålla morgonpredikan för konungen?”

Schepperus svarade icke på den i gäckande ton framställda frågan.

“Huru mår Eder ärbara husfru?” fortfor den påflugne hofsvennen i samma ton som förut.

“Vet du icke att den fromme fadern är ogift“, inföll en annan.

“Det är omöjligt.“

“Hvarför det?”

“Han har ju sjelf i en af sina predikningar sagt, att ingen kan lefva utan äktenskap utan att råka i Guds förtörelse med boleri och annan slemhet. Är det icke sant, vördige fader?”

“Du behöfver ej spörja mig derom, usle narr, utan vänd dig till bolaren och mördaren Johan Henriksson, af hvilken du torde hafva lärt dig ditt uppförande mot folk, som kommit till högre ålder än du“, svarade Schepperus i det han reste sig och gick in i konungens mottagningsrum, som just nu öppnades.

“Med den der är det icke lätt att bitas“, sade en af hofmännen till den afspisade svennen.

“Jag önskade blott, att jag finge taga honom i hans långa hår en stund, så skulle han nog blifva mindre storordig“, svarade svennen.

Konungen mottog Schepperus med en särdeles vänlig helsning och sporde om hans befinnande samt huru han fann sig i sin nya ställning såsom lärare.

Schepperus svarade med en tacksägelse öfver konungens godhet mot honom, men hans ärende rörde nu icke honom sjelf.

“Jag förstår hvad I menen“, svarade konungen nådigt.

“Har han då redan erkänt sitt brott?” frågade Schep-
perus förvånad öfver konungens påstående.

“Sitt brott? Hvarom talen I?”

“Om mordet på Johan Kempez.”

“Hvad är det för person?”

“Han var min frände och skomakare till yrket.”

“Och hvem har då mördat honom?”

“Eders majestäts skrifvare.”

“Johan Henriksson?”

“Ja.”

“Det är omöjligt.”

“Nej, Ers majestät, det är sanning.”

“Det synes mig dock fast otroligt. Hvad gagn skulle
väl Johan Henriksson ha af att mörda en skomakare?”

“Skomakaren hade en hustru, med hvilken skrifvaren
har plägat olofligt umgänge, och när han en gång blef
skymfligt fördrifven från skökan svor han att hämnas, hvilket
han nu gjort.”

“Hafven I då sett, att Johan Henriksson begått mor-
det?”

“Nej, men en tjensteflicka i huset har hört på huru allt
tillgick; ty hon var inne i närmaste rum under tiden.”

“Det var menliga saker I hafven att förtälja om vår
skrifvare. Är det sant hvad I sägen, så skola vi nog för-
sörja om att mördaren undfår sin lön, men först måste jag
dock höra honom, ty ingen bör dömas ohördan.”

“Derför tackar jag Eders majestät, och har jag nu ej
mer i dag att här beställa.”

“Vi trodde dock att I ändtligen haden färdigt det be-
tänkande vi för rundlig tid sedan lemnade Eder. Hafven
I ännu icke gjort något deråt?”

“Nej.”

“Ären I då så upptagen af Eder lärarebefattning, att
I ej fån tid att lyda Eder konung.”

“Det är icke tiden, som brister mig.”

“Hvad är det då, som brister?”

“Det brister mig håg att försvara något, som icke
med Guds ord och Luthers skrifter försvaras kan.”

“Hvad pratar du nu, din vändekåpa? Har du icke sett att ärkebiskopen förordat boken?”

“Jo, men vore den i öfverensstämmelse med Herrans ord, så behöfdes hvarken hans eller mitt förord för henne, ty det verk, som är af Gudi, det varder beståndande, men människoverk förgås, om än alla verldens förstar taga dem i sitt försvar. Hvar och en plantering, som min himmelske Fader icke planterat hafver, skall uppräckas med roten, säger Kristus sjelf.”

“Du vill således vara visare än rikets ständer och de många prester, som redan börjat följa den nya messeordningen och deraf funnit stor tröst och hugsvalelse.”

“Ingen hederlig man hafver ännu användt denna messeordning, utan villoandar, som ej akta Guds ord högre än människopåfunder. Att så är, ser man af de frukter, som den nya läran, Gudi klagadt, redan börjat bära. Min visdom är ej stor —“

“Nej, det finna vi tyvärr vara sant nog“, afbröt konungen med stigande vrede. “Vi märka granneligen, att du är ett stort dumhufvud, som gör mycket buller och gny, ty tomma tunnor bullra alltid mest.”

“Hädanefter kommer jag med Guds hjälp att än mer oroa alla villoandar med mitt buller, ty jag finner nu förvisso, att här i landet snart står så till, att enhvar lärer, såsom honom för godt synes och icke såsom Guds ord lärer; ty

En ulfver är upprunnen
Ibland de kallade får,
Och är med makten funnen
Att skingra är från år —
— — — — —

Guds klara ord och rena,
Som själens helsa är,
Vill oss den ulf förmena,
Som afund dervid bär,
Att det skall oss förklaras
Allt med sin rätta grund,

Han finner sig deraf snärjas
Hvar dag och allan stund.“ *)

“Rider dig djefvulen, du galne prest?” skrek konungen. “Jag kan låta sätta dig dit, der hvarken sol eller måne lysa.”

“Så hafva många tyranner tillförene gjort med de Herrans tjenare, som sagt dem sanningen; men Guds ord hafva de dock ej kunnat tillintetgöra, och I skolen icke heller kunna det Eders majestät, om också förbud utfärdas för församlingen att bruka och läsa Den Heliga Skrift.”

“Håll munnen, väderhane“, röt konungen utom sig af raseri och sprang upp samt slog Schepperus till golfvet. Vi kunna äfven några rim, hvilka vi vilja säga dig:

Du ligger och vänder näsan opp,
Hvar är din makt, du arma kropp?“

“I Herren och hans ord, der har jag min styrka, men
Djefvulen, som verdens förste är,
Uppväcker sina förstar,
Som med sin' lister, makt och här
Sig emot Guds ord rustar;
Men Gud i höjden ler deråt,
Huru de i verlden bullra,
Hans ord väl fram i ljuset går
För lejon, björn och ulfvar.“

“Ja, på lejon och huggormar skall du trampa“, rasade konungen, i det han började sparka och slå den redan förut omkullslagne Schepperus. Slutligen stälde han sig på honom och trampade på hans kropp, så länge han ännu såg något tecken till lif hos den misshandlade. Härefter inkallade han den hofsvén, som genom sin näsvishet och påflugenhét ådragit sig det tillrättavisande svaret af den hetlefrade presten.

“Drag det der kadavret härut“, sade konungen och

---

*) Se gamla psalmboken n:r 237,

visade på den sanslöse Schepperus. "Sedan kan du inkalla Johan Henriksson, men fort."

Svennen var ej sen att fatta presten i håret, såsom han förut önskat, och sålunda drog han honom ut i nästa rum.

"Nu bits han icke", sade han skrattande.

"Men det är ändå ohyggligt att så behandla en kyrkans tjenare", hviskade en af de tillstädesvarande hofmännen till sin granne.

"I konung Eriks tid var det adelns främste män som fingo sätta till lifvet för konungens vrede; nu ha presternas tid kommit", svarade den andre i samma lågmälda ton.

"Han torde väl ändå ej vara död. — Nej, han rör sig."

"Låt oss föra honom till hans hem!"

"Det är nog det bästa vi kunna göra både för honom och konungen."

"Om han skulle dö af den här trakteringen, menar du?"

"Just så."

Schepperus hade emellertid återfått medvetandet och började kvida och jemra sig, men han kunde ej stiga upp från golfvet.

De båda hofmännen sökte resa honom upp, men han utstötte dervid ett så häftigt jammerskri, att de måste låta honom ligga.

"I måsten söka att fördraga plågorna", sade den ena hofmannen till honom i lågmäld ton. "Vi vilja Eder intet ondt, utan skola föra Eder hem till Eder bostad."

"Då måsten I bära mig dit, ty mina inälvor äro totalt förstörda", svarade Schepperus.

"Nog är det ändå galet att på det sättet garfva prestmagar", hviskade hofmannen till sin kamrat.

"Det är åtminstone icke kristligt", svarade den andre.

Sedan Schepperus fann att de båda hofmännen icke voro några bödlar, lät han sig utan klagan föras till Gråmunkeholmen, der han hade sin bostad. Härifrån sände han bud till Märta, som kom för att sköta honom under hans sjukdom. Denna varade länge nog; ty genom misshandlingen hade den arme mannens inälvor verkligen lidit

betydlig skada, men han tillfrisknade dock så småningom under den omsorgsfulla sköterskans hand.

Hofsvennen hade enligt befallning kallat Johan Henriksson till konungen. Emellertid hade han äfven berättat, huru Erik Schepperus blifvit behandlad. Det var därför med allt annat än glada känslor skrifvaren inträdde till sin herskare. Han fann också konungen i en mycket upprörd sinnesstämning. Skummande af vrede gick han omkring i rummet och tycktes blott vänta på en syndabock, på hvilken han kunde utspy sin galla.

“Usling“, röt han, när Johan Henriksson inträdde.

Skrifvaren bugade sig blott utan att svara.

“Skurk, du vore värd att hängas i första bästa galge, eländige bolare och mördare“, tjöt konungen, som ännu mer uppretades af Johan Henrikssons tystnad.

Skrifvaren förblef dock ännu stum.

Då rusade konungen emot honom och slog honom för munnen, så att denna flöt i blod.

“Svara mig då för djefvulen, din skälm“, hväste konungen i öfvermåttet af sin vrede.

“Herre, konung, nu kan det vara nog“, svarade Johan Henriksson.

“Hvad? Vågar du befalla oss, du usla kryp? Hvad vore du utan vår nåd?“

“Ingenting, herre konung; men det blifven I äfven, om Eders majestät gifver de upproriske uppländingarne så godt stöd som Eders majestät i dag börjat. Det är icke vist att öfverfalla sina vänner med hugg och slag, när man har ett farligt uppror att bekämpa.“

“Hvad talar du om uppror? Vi känna intet sådant“, svarade konungen betydligt afsvalnad.

“Så länge den der sitter kvar, borde Eders majestät hafva en ständig påminnelse derom“, svarade Johan Henriksson, i det han visade på ett på väggne hängande porträtt af konung Erik XIV. “Tag bort honom, herre konung!“

“Låt honom hänga i fred, ty den Erik, som hänger på väggen, hänger icke mig.“

“Jag menade icke heller honom utan den verkliga Erik, fången på Örbyhus.”

“Hvad? Förehafver han nu åter några stämplingar emot mig?”

“Ja, bönderna i norra Uppland rusta sig till hans befrielse.

“Så länge de sakna anförare, äro de icke farliga.”

“De lära nog hafva gode tillskyndare ibland presterna, hvilka hata den nya messan, som de kalla Antikrists påfund, och därför vilja de åter sätta den fångne konung Erik på tronen.”

“Detta skall aldrig ske.”

“Det får icke ske, herre konung.”

“När presterna ställa sig på hans sida, hafva vi dock att vänta det värsta, ty de hafva alltför stor makt öfver folkets sinnen.”

“Ett medel finnes dock att göra slut på alla upprorsförsök.”

“Och det är?”

“Eriks död.”

“Det står icke oss an att bestämma derom.”

“Säger icke skriften, att det är bättre att en man dör för folket än att hela folket skulle förderfvas?”

“Visserligen, men Kainsmärket skulle då följa mig i grafven.”

“Nej, Eders majestät. Han är ju dömd af Sveriges biskopar och rikets förnämste män till att dö, när det blifver nödigt att taga hans lif, och nu är det nödvändigt, om Eders majestät icke vill mista både krona och lif och landets förnämste män skola falla under bödelssvärdet, såsom det skedde under kung Kristian Tyranns dagar. Kommer konung Erik åter på tronen, såsom nu är skäl att högeligen frukta, så hafva vi nog att vänta värre och grymmare ogerningar än förr varit sedda i vårt land, ty ingalunda lärer han glömma att då utkräfva hämnd på alla sina ovänner.”

“Din gissning förefaller i hög grad sannolik“, sade konung Johan efter en kort stunds eftersinnande, “men att uppenbarligen taga hans lif torde vara farligt för oss och

kanske värre än att låta honom lefva; ty menige allmogen har ännu ej glömt honom och är mycket ömtålig i dylika ärenden.“

“Sant nog, Ers majestät, men det behöfver icke heller ske uppenbarligen.“

“Ett lönnmord således?“

“Åhnej, blott en häftig sjukdom och död innan någon läkare hinner anlända till hans hjälp“, svarade skrifvaren leende.

Konungen teg en stund och tycktes fundera.

“Jag har också tänkt derpå någon gång, men det möter stora svårigheter“, sade han slutligen.

“Jag kan ej se några“, invände skrifvaren.

“Först måste ju Erik taga något, som framkallar sjukdomen.“

“Det är naturligt att så skall ske.“

“Men om han nekar att taga något?“

“Han måste lyda eller också —“

“Våld får ej användas“, afbröt konungen.

“Hvarför icke?“

“Det lemnar märken.“

“Sedan han är död gör det ingenting.“

“Jo, det är just då det gör mest.“

“Det förstår jag ej.“

“Begriper du icke att en konungs minne ej går bort med klockeljudet öfver hans graf. Hvem vet om icke Eriks kropp blir undersökt efter hans död, och då blefve det en outplånlig fläck i min historia.“

“Då må han varda kväfd i sin säng. Deraf synas inga märken på hans kropp.“

“Det är sant, men hvar finnes en man, åt hvilken man kan anförtro ett sådant uppdrag utan att han röjer något?“

“En sådan är lätt att finna.“

“Derpå tviflar jag storligen. Jag känner väl med hvilka svårigheter jag äntligen kunde förmå de förnämste andliga herrarne att gifva sitt samtycke till den vettlöse fångens aflifvande. Hade de känt huru det rätteligen förhöll sig med honom, så skulle de säkert aldrig skrifvit

under sina namn. Ett par gånger eller flera har jag bragt denna sak å bane i samtal med åtskilliga hederliga och trogna män; dervid har jag dock funnit, att ingen velat åtaga sig att befria landet och mig från detta plågoris, som kallas konung Erik.“

“Eders majestät har dock aldrig förr än nu talat med mig om denna sak, och dock borde jag kunna räknas till de trogna männen.“

“Du?“

“Hvarför icke?“

“Jag trodde ej att du ville lemna Stockholm för att slå dig ned såsom fångvaktare.“

“Åh, det blir ej så länge. Men jag gör det ogera utan särskild lön därför.“

“Hvad fordrar du?“

“Full nåd för hvad som skett med skomakaren Johan Kempez och Eders nådes tillåtelse för mig att taga hans enka till hustru.“

“Du fordrar mycket.“

“Jag vågar också mycket.“

“Du?“

“Ja visst. Hvem tron I får ansvara för fångens död, om det olyckligtvis skulle blifva känt, att han ej dött af någon sjukdom, som Herren Gud sändt honom? Jo, det blir allt Johan Henriksson det, och då måste Ers nåde låta halshugga mig för att vältra all skulden från sig. Begär jag då för mycket?“

“Det är dock svårt att bevilja dig denna nåd, då ditt brott är allmänt känt här i staden.“

“Ingen kan vittna derom annat än gissningsvis.“

“Jo, en piga har hört på allt.“

“En piga?“ Märta kanske?“

“Ja, så heter hon.“

“För henne svarar jag. Hon skall icke säga något om hvad hon har hört, deruppå kan jag våga mitt lif.“

“Våga ingenting, hon har redan omtalat allt för Erik Schepperus och kanske flera andra.“

“Hvad hon hittills sagt är icke stort att fästa sig vid.“

För öfrigt är min skuld mindre stor än Eders majestät tyckes tro.“

“Har du icke dödat Johan Kempez?”

“Jo, visserligen har jag gifvit honom banesår, men der till var jag nödd och tvungen.“

“För att komma åt hans hustru?”

“Nej, men för att rädda mitt eget lif, ty han hade dödat både mig och Anna, om jag ej hindrat det.“

“Och detta är sanning?”

“Ja, vid alla helgons ben.“

“Hvarföre åberopar du helgonen? Har du rent samvete, kan du svärja vid Den, som större är än de.“

“Jag kan svärja huru dyra eder som helst, att jag endast försvarat mig.“

“Om så är, så vill jag ej mer höra talas om den saken. Men det återstår dig dock att skaffa presterlig aflösning för din synd.“

“Derom skall jag nog besörja, när så blifver nödigt.“

“Det kan vara nödigt när som helst.“

“Först måste jag dock begära Eders majestäts förordnande att resa till Örbyhus och se huru det förhåller sig med den kunglige fången.“

“Det har du redan. Men glöm ej, att det är vår vilja, att den sjuke skall väl behandlas och kristeligen beredas till döden samt undfå Herrans nattvard, om så är möjligt. Den prest han sjelf önskar, må honom tillkallas. Likaså bör han sjelf få välja den — få välja emellan — emellan —“

“Den medicin honom helst behagar“, ifylde skrifvaren.

“Just så. Låt mig också ofördröjligen veta huru han befinner sig och huru läkemedlet bekommer honom.“

“Skall ske Eders majestät.“

“Så Gudi dig befallandes“, sade konungen till afsked.

Skrifvaren bugade sig och gick baklänges ut genom dörren, men konungen kastade sig ned i en stol och stirrade en stund framför sig. Slutligen föll hans blick på Eriks porträtt. Han spratt till af förskräckelse, ty under porträttet stodo bokstäfverna K A I N.

“Jesus Kristus var mig nådig“, stönade konungen nästan tillintetgjord af fasa.

I samma ögonblick hördes något buller i närmaste rum och detta var väl orsaken till att den olycklige konungens porträtt nu föll till golfvvet med en förfärlig skräll.

“Herre Kristus förbarma dig öfver mig, arme syndare“, ropade konung Johan och sjönk maktlös ned till golfvvet.

Några hofsvenner, som hört konungens rop, skyndade in till hans hjälp och funno honom sanslös på golfvvet. Omkring honom lågo spillror af det nedfallna porträttet, som var i grund förstördt.

“Konungen har blifvit ihjälslagen“, skreko hofsvennerna, och deras rop upprepades af alla, som voro i närheten. Inom mindre tid än en minut var därför hela slottspersonalen på benen för att med egna ögon se den förskräckliga olycka, som drabbat fäderneslandet. Lyckligtvis hade man ej kommit i håg att underrätta drottningen om hennes förlust, utan var hon nu alldeles oberörd af den allmänna oron inom slottet.

Konungen vaknade emellertid snart ifrån sin svimning, men när han såg, det myckna folket omkring sig, började han tala så förvirradt, att ingen förstod hvad han menade.

“Det är icke mitt fel“, sade han och stirrade hjälplös på sin omgifning. “Jag ville att han skulle behandlas väl och sjelf få välja läkemedel. Det är icke mitt fel, nej det är den skurken Johan Henriksson. Gån till honom!“

Alla sågo förvånade på hvarandra, men ingen visste hvad man borde tro om detta.

“Konungen yrar“, sade en af hofmännen. “Det tunga porträttet har visst träffat honom i hufvudet.“

“Ja, så måste det vara“, instämde flera, och nu fördes konungen in i ett annat rum, medan alla obehöriga drogo sig undan och konungens lifläkare eftersändes.

6.

Aflatsbrefvet.

Endast kort tid efter det Erik Schepperus blifvit utnämnd till lärare vid kollegiet på Gråmunkeholmen hade

norrmannen Laurentius Nicolai eller Klosterlasse, som han sedan allmänt kallades, förordnats till föreståndare för nämnda skola. Liksom Schepperus hade han äfven der fått sig en bostad anvisad. Dit inflyttade han ett par dagar förrän Johan Kempez blef mördad. De båda kollegernas rum lågo tätt intill hvarandra, men vänskapen mellan de båda männen tycktes icke komma att bli särdeles varm. Klosterlasse hade väl mött Schepperus ett par gånger, men han hade knappt låtsat se honom, Schepperus å sin sida tyckte sig ej vara skyldig en utländing någon vördnadsbetygelse, synnerligast när han misstänkte honom för papistiska tänkesätt.

Som vi veta, hade Schepperus ej hunnit bo i närheten af Klosterlasse mer än några få dagar innan han på grund af händelsernas gång kom i onåd med konungen och måste sedan under några veckor ligga inne.

Klosterlasse hade i början af sin verksamhet ej uppträdt till den katolska trons försvar utan låtsat vara en god lutheran, hvilket också de fleste ansågo honom vara. Att konungen och hans närmaste omgifning dock kände hvad som dolde sig under hans predikningar, det hafva vi redan sett.

Sedan Johan Henriksson uträttat sitt ärende hos konungen och af honom fått det omskrifna uppdraget att resa till Örbyhus, skyndade han genast bort till Klosterlasse.

“Nu hafva vi snart konungen i våra händer“, sade han när han inträdde i den hemlige jesuitens rum.

“Hvad är då på färde?“ frågade Klosterlasse.

“Jag skall resa till Örbyhus.“

“Till Örbyhus?“

“Ja, med läkemedel för den sjuke konung Erik.“

“Hvad?“ Är han sjuk?“

“Han kan bli det.“

“Aha! Gift kanske?“

“Kanske, om han ej föredrager kväfning eller åderlåtning.“

“Men hvad gagn har den heliga kyrkan deraf?“

“Icke just deraf, men I kunnen få vapen i händerna att på omvägar krossa det lutherska presterskapet.“

“Huru skulle väl detta tillgå?“

“I ären ju ansedd såsom en god lutheran?”

“Jag hoppas att så är.”

“Antag att I nu gjorden något, som alla måste ogilla, till exempel om I försvarade ett mord eller en annan grof missgerning, skulle icke då folket börja misstänka de lutherska presterna och i stället vända sig till de katolske?”

“Nej, det vore ett dumt spel, ty de lutherske presterna skulle sedan icke mer erkänna mig såsom deras like. Och föröfrigt kunde jag väl icke uppenbart predika sådant utan att varda afsatt af ärkebiskopen, om jag vore lutheran.”

“Att I ej blefven afsatt derom skulle nog jag draga försorg.”

“Det kan väl så vara; men detta förslag synes mig dock icke antagligt.”

“Att konungen härefter är i vår, eller egentligen i min hand (ty I fån ej yppa hvad jag sagt) det kunnen I dock ej förneka fader Nicolai.”

“Vare det långt ifrån mig! Utfören I saken väl, så kunnen I härefter tvinga honom till nästan allting.”

“Det är dock något i vägen, som I lätt kunnen undanrödja, om I blott haden god vilja.”

“Och det är?”

“I måsten frikalla mig för mandrån.”

“Hafven I dräpt någon?”

“Det var icke med berådt mod utan genom misstag.”

“Ett misstag är ej rätteligen drån.”

“Ja, det var så att mannen i fråga ämnade döda mig, och då kom han att rusa mot min värja, så att han dog. Hans enka är mig kär och ville jag äkta henne, men först måsten I lemna mig aflösning och tillstånd dertill.”

“Detta kan dock näppeligen ske.”

“Då låter konungen halshugga mig såsom mandrånare och sedan hafven I ingen makt öfver honom. Ja, det kan lätt hända att konung Erik kommer ur sitt fängelse, om jag ej reser till Örbyhus, ty bönderna i Uppland göra uppror, och då blifva vi alla olyckliga. Att konung Erik icke är någon vän af de katolske, det veten I väl förut.”

“I ställen mig på ett hårdt prof. Känner konungen Edert brott?”

“Ja.”

“Hvad säger han derom?”

“Han förlåter mig, om I gifven mig absolution och tillstånd att med Anna Månsdotter knyta äktenskap.”

“Anna Månsdotter, är det enkan?”

“Ja; hon var aldrig sin man tillgifven, utan blef tvingad att med honom bygga hjonelag, ehuru hon älskade mig.”

“Det är dock ett vågsamt företag.”

“Betänken dock hvad I sätten på spel, om I ej beviljen mig aflat och aflösning. Det är sannerligen ännu mer det.”

“Nå väl, det må ske; men aflatsbrevet må icke framtagas innan det blir nödvändigt.”

“Det lofvar jag.”

Klosterlasse framtog nu sitt skriftyg och papper samt skref med rask hand följande:

”Aflatsbref.

“Jag Lars Nilsson, föreståndare för högskolan i Stockholm och religionslärare derstädes, gör med detta bref allom veterligt, att jag, med den makt mig gifven är af Antonius Possevino, romerska stolens sändebud i dessa nordiska riken gifvit den hederlige mannen Johan Henriksson, konung Johans, den tredjes med det namnet, handskrifvare, och hederliga matronan Anna Månsdotter, för allt samvetskval aflat och aflösning samt dem tillstånd gifvit att lagligt äktenskap stifta och deras afkommande barn lagliga barns rätt. Till yttermera visso hafver jag detta med egen hand underskrifvit och med mitt signet bekräftat, som skedde i Stockholm den 20 Februarii anno 1577.

Laurentius Nicolai”

(Sigill.)

När brevet var färdigt, läste han upp det och öfverlemnade det till Johan Henriksson.

“Ären I nöjd med detta?” frågade han.

“Till alla delar”, svarade Henriksson. “Tagen nu detta såsom en ringa gård af min tacksamhet”, tillade han i det han lemnade Klosterlasse en fylld penningpung.

Denne mottog penningarne med synbar belåtenhet och

gaf Johan Henriksson sin välsignelse, hvarefter denne skyndade bort.

När han öppnade dörren, tyckte han sig se skynten af en kvinna, som försvann genom dörren till Erik Schepperus' rum, men han fäste icke mycken uppmärksamhet dervid utan gick med belåten hållning vidare. En timme senare var han på väg till Örbyhus, der konung Erik satt fången. Huru han här utförde det uppdrag konung Johan gifvit honom, det känna vi af historien. Konung Erik måste tre dagar efter Johan Henrikssons ankomst till Örbyhus taga gift, hvaraf han kort derefter dog, sedan han mottagit nattvarden, såsom konung Johan föreskrifvit.

Den kvinna, hvars skugga Johan Henriksson trott sig se, när han lemnade Gråmunkeklostret, var ingen annan än Märta. När hon såg honom ingå till Klosterlasse, förstod hon, att något var å bane, som hon kanske borde få höra. Hon smög sig därför ljudlöst bakom dörren till Klosterlasses rum och lyssnade till de båda mennens samtal. I början hörde hon icke allt, men dock tillräckligt för att förstå meningen. Under senare delen af samtalet hörde hon deremot hvartenda ord, som yttrades, och äfven aflatsbrevets innehåll. Då tyckte hon sig hafva hört nog och skyndade tillbaka till Schepperus, som ännu befann sig mycket illa efter misshandlingen. Med honom kunde hon således icke samråda om någonting. Hon ansåg det dock nödvändigt, att de svarta ränker, som smiddes i hemlighet, skulle komma i ljuset.

“Kunnen I vara här ensam en kort stund, medan jag går till min broder?” frågade hon den sjuke.

“Hvem är din broder och hvar bor han?” frågade Schepperus tillbaka.

“Han är fiskare och bor på Valdemarsön.”

“Det är långt dit.”

“Jag skall ej dröja länge på vägen. Mitt ärende är af högsta vikt. Voren I frisk, så skulle jag anförtro det åt Eder, men nu kan det ej ske, ty det behöfves här en stark hand.”

“En ny våldsgerning således?”

“Ja, en våldsgerning emot Herrans församling och Hans ord.”

“Gå då i Herrans frid, gå, gå fort!”

Märta dröjde icke heller länge hos den sjuke, och när hon kom ut, så ilade hon snarare springande än gående till sin broder, fiskaren på Valdemarsön.

“Hvilken lycklig vind förer dig hit Märta?” frågade den unge och hurtige fiskaren i det han helsade sin syster.

“Säg snarare olycklig Nils”, svarade Märta.

“Hvad står då på? Har du blifvit fördrifven ur tjensten?”

“Nej, men nog är jag utan tjänst ändå.”

“Du talar i gåtor.”

“Nu är ej tid till förklaring; men förfärliga saker ha skett. Johan Kempez har blifvit mördad.”

“Mördad?!”

“Ja, och mördaren känner du.”

“Johan Henriksson?”

“Just han, och nu har han skaffat sig nåd af konungen och aflatsbref af fader Laurentius Nicolai samt ämnar gifta sig med Anna Månsdotter, sedan han mördat konung Erik.”

“Min kära syster du vet icke hvad du säger”, utropade Nils fiskare, som trodde att Märta förlorat förståndet. “Var nu lugn och låt oss tala om något annat. Du kan ju bo hos mig nu.”

“Nils, du tror då att jag är vansinnig?”

Brodern såg förvånad, på henne men svarade ingenting.

“Gifve Gud att så vore; men jag är lika redig till mitt förstånd som du, ehuru jag borde hafva blifvit vanvettig efter allt det elände jag under de två sista dagarne varit vittne till.”

“Men hvad vill du då att jag skall göra?”

“Du skall taga med dig en handfast karl eller två och öfverfalla Johan Henriksson innan han hinner fram till Örbymhus samt taga ifrån honom aflatsbrefvet.”

“Jag skall således blifva en röfvare?”

“Ja, en mördares röfvare, om du så vill, men du kan också blifva en välgerningsman för många, om du lyder mig,

och det måste du, ty icke blott människors lif utan Guds ära står här på spel.“

“Det är icke så lätt att öfverfalla och besegra en sådan man som konungens skrifvare.“

“Är du feg Nils? Det trodde jag icke.“

“Det behöfver du icke heller tro.“

“Du reser således?“

“Ja, jag reser.“

“Men det måste ske genast.“

“Mig gör det lika när, ty under vintern har jag ju alltid lediga stunder. Men hvad skall jag med aflatsbrevet, om jag lyckas taga det från skrifvaren?“

“Du skall gifva det åt mig. Det skall sedan komma i dagen.“

“Väntar du mig här då?“

“Nej, jag är hos Erik Schepperus på Gråmunkeholmen.“

“Hvad gör du der?“

“Sköter honom, ty han är sjuk. Men skynda dig nu innan det blir för sent.“

“Jag går just nu.“

“Ensam och obeväpnad?“

“Var obekymrad Märta, jag skaffar mig nog både sällskap och nödiga vapen.“

“Skulle du ej finna mig hos Schepperus, så kan du i alla fall lemna brevet åt honom.“

“Som du vill kära syster. Farväl!“

Härmed skyndade den unge fiskaren med raska steg bort.

Märta stod och såg efter honom tills han försvann. Hon föll då på knä och bad en varm bön till Gud för hans välgång under det vådliga företaget, han nu gick att utföra.

Sedan hon slutat sin bön, reste hon sig och skyndade tillbaka till Gråmunkeholmen, der den sjuke Erik Schepperus väntade henne.

Johan Henriksson hade endast en dräng i sitt sällskap, när han red ut från Stockholm. Utan att yttra ett ord till denne hade han tillryggalagt mer än en mil, då hans häst skyggade till för någonting. I nästa sekund hördes knallen af tvenne skott och hans häst vacklade och föll till marken.

“Gud sig förbarne, det är röfvare“, skrek drängen och vände om sin häst samt red tillbaka det fortaste han kunde.

“Stanna, eländige pultron“, skrek Johan Henriksson efter honom. “Stanna säger jag eller skall djefvulen anamma dig.“

“Först tager han nog Eder sjelf“, svarade en obekant röst och i samma ögonblick kände sig konungens skrifvare gripen om lifvet af ett par armar, som tycktes vara af stål.

“Tag ifrån honom vapnen, Ängel“, sade samma röst. “Sedan vilja vi undersöka hvad han har i fickorna.“

En stor och groflemmad karl, klädd i bredskyggig hatt och fiskaredragt framträdde nu och spände af Johan Henriksson värjan och ett par pistoler, som hängde vid hans sida samt kastade dem ett stycke från vägen.

“Se så, var nu vid godt mod herr kansler, jag är väl ingen röfvare fast Eder tyckes så, jag är den skönaste Ängel, som i Uppland månde gå. Låten oss nu se Edra fickor, och sedan kunnen I dragen hän hvart I viljen“, sade den jättelike mannen i skämtsam ton. “Släpp honom nu Nils; jag ansvarar för att han ej springer bort förrän jag vill det.“

Knappt voro dessa ord uttalade innan Johan Henriksson åter kände sig fri. Han vände sig om och såg en ung man, hvars ansigte föreföll honom bekant, men han kunde ej erinra sig hvar och när han sett det. Männen å sin sida tycktes väl veta hvem han var.

“Hvad viljen I?“

“Hafven I ej hört det?“ svarade den som kallat sig Ängel.

“Så tag då denna och låt mig gå“, sade Johan Henriksson och ville lemna dem sina penningar.

“Vi äro inga röfvare, sade jag“, svarade Ängel.

“Hvad ären I då?“

“Änglar blott som vilja skipa rättvisa. Vänd genast ut och in på Edra fickor!“

“Jag svär att detta är allt hvad jag har af redbarheter.“

“Vi få väl se.“

“Se här, kanske viljen I hafva detta papper.“

“Hvad är det?”

“Något som endast jag och en annan kunna ha något gagn af. För Eder är det alldeles värdelöst. Något annat än detta och mina penningar finnes vid Gud icke i mina fickor.”

“Då taga vi papperet.”

“I ären galne.”

“Det tror jag icke.”

“Jo, vid alla helgon ären I så. Det är ett aflatsbref.”

“Det är just det vi söka.”

“Och nu gören I klokast, om I återvänden till Stockholm och låten fången på Örbyhus vara utan Eder hjälp, ty eljes kunde det så hända att I träffen oss ännu en gång, och då äro vi mindre efterlätne än denna gång”, sade Nils, hvarefter han och Ängel skyndade bort och läto Johan Henriksson blifva kvar på vägen för att begrunda sin belägenhet.

De hade knappt hunnit utom synhåll, när skrivarens dräng återvände med tre andra män för att hjälpa sin herre.

“Ja, det är tids nog att komma mig till hjälp nu, din stackare, när rövvarne redan tagit allt hvad de ville ha”, sade Johan Henriksson till den fege tjenaren.

“Jag kunde ej få någon hjälp förr”, svarade drängen.

“Du kunde ha stannat och hjälpt mig. De voro icke mer än två, så vi skulle väl försvarat oss emot dem, om du icke flytt din backhare.”

“Men är det möjligt? Jag trodde att det var ett helt rövvarband.”

“Nu får du emellertid gå, ty jag tar din häst, tills jag kan få en annan.” Och utan att ens tacka de tre män, som följt drängen för att hjälpa honom, tog Johan Henriksson drängens häst och red bort åt Upsala till.

“Det var en otacksam herre den der”, sade en af de tre männen misslynt.

“Synd att icke rövvarne gäfvor honom huden full med stryk”, svarade den andra. “Jag hade god lust att göra det.”

“Det vill jag vara med om”, inföll den tredje. “Vänta herre!”

Men Johan Henriksson väntade ej utan red bort som om han ingenting hört. De tre männen funno det icke hel-

ler löna mödan att rida efter honom och därför vände de om åt det håll, derifrån de kommit. Drängen följde emellertid sin herres spår, så godt han kunde det, och i närmaste by återfick han sin häst.

Nils fiskare och hans medhjelpare återvände emellertid så snart de kunde till Stockholm och öfverlemnade aflatsbrevet till Märta, som sorgfälligt gömde det, tills Schepperus skulle varda så frisk, att hon utan våda kunde låta honom läsa det. Ännu dröjde det emellertid nära trenne veckor innan detta kunde ske. Under denna tid inträffade konung Eriks plötsliga död. Samma dag, som underrättelsen om detta dödsfall kom till Stockholm, kom Märta in till Schepperus för att omtala de viktiga nyheter hon hade att meddela honom.

“Huru befinnen I Eder nu?” frågade hon innan hon började.

“Bättre än jag vågat hoppas. Men att så är, därför har jag att tacka dig Märta, ty om du ej varit hos mig, så hade jag nog varit död nu“, svarade Erik Schepperus med rörelse i det han räckte Märta sin hand. “En god kvinna är guld värd. I morgon stiger jag upp.“

“Jag har många märkliga nyheter att meddela Eder i dag.“

“Låt mig höra dem!“

“Konung Erik är nu död. Bud derom har nyss anländt.“

“Gud vare hans själ nådig! Han hade många fel, men han ville dock ej kullslå Herrans ord, såsom nu sker.“

“Han var olycklig, säger mången, men ännu vet ingen att han blifvit mördad.“

“Mördad? Hvad säger du barn?“

“Hvad jag sjelf hört. Han har blifvit mördad och Johan Henriksson har utfört dådet.“

Och nu berättade Märta allt hvad hon hört af samtalet emellan Johan Henriksson och Klosterlasse. Schepperus var idel öra, och när hon slutade och öfverlemnade aflatsbrevet till honom, kunde hon med svårighet hindra honom från att springa upp ur sängen och rusa till konungen ännu en gång för att med hela kraften af sitt nit för honom läsa lagen.

Nu måste han emellertid nöja sig med att skriva, men hans ord blefvo icke därför mildare, snarare tvärtom. Med en häftighet, som knappt någon mer än han skulle varit mäktig, angrep Schepperus konungen för hans uppträdande i kyrkans angelägenheter. Derifrån kom han in på konung Eriks historia, och drog han då icke i betänkande att anklaga konungen för brodermord. Han slutade sitt bref sålunda:

“Det är mig nogsamt kunnigt, att Eders majestät ej är en nådig herre mot andra än smickrare och narrar, som tala endast det för Eders majestäts öron behagligt låter; men såsom Herrans ords tjenare är det min pligt att allvarligen tillskrifva Ers majestät Herrans ord till Kain: 'hvad hafver du gjort? Si din broders blods röst ropar utaf jorden.' I skolen nog vredgas öfver min djerfhet att säga Eders majestät sanningen, men Herrans vrede skall icke lemna Eders majestät lugn och ro, om I ej omvänden och bättren Eder ifrån Edra onda vägar och uppsåt. Ve dig brodermördare att du söker ursaka dig dermed att din tjenare utfört gerningen. Hvem var det väl som sände honom? Och hvarmed köpte Eders majestät mördarens hand? Jo, med en annan mans blod. När mördare och bolare benådas för att utföra nya mord, då står med regeringen illa till och Herrans straffdomar skola ej uteblifva. Ve och trefaldt ve öfver Eder herre konung om I ej omvänden Eder. Den mördades vålnad skall plåga Eder om natten och den oskyldiges blod dagligen ropa till himmelen om hämnd. Eder tron skall af Herrens vrede omstörtas och kronan falla af Eder sons hufvud, såsom det skedde med konung Salomo. Men den sina missgerning bekänner och öfvergifver, han skall få barmhertighet.

Skrifvet ifrån mitt sjukläger på Gråmunkeholmen Februari Anno 1577 efter Kristus.

Eders majestäts tropligtige tjenare och undersåte
Ericus Schepperus.“

Med detta bref sändes Märta upp till slottet.

När hon derifrån återvände, kom en hofsven efter henne och sade, att hon ofördröjligen borde gå till sin förre hus-

bondes gård för att der aflägga vittnesmål inför en af konungen tillsatt nämnd, som hölle på att undersöka huru det rätteligen förhölle sig med Johan Kempez' mord.

“Men det är ju redan långt lidet på dagen“, invände Märta.

“Det är derfor så mycket nödvändigare för Eder att skynda dit, om icke mördaren skall frikännas i brist på vittnen emot honom“, sade den okände.

“Är då Johan Henriksson verkligen anklagad?”

“Ja, både anklagad och häktad.“

“Men han har ju varit borta tills i dag.“

“Det är sant; men han blef häktad strax efter sin återkomst hit till Stockholm.“

Märta helsade och skyndade bort till huset i fråga.

Det syntes henne besynnerligt, att ingen människa var der ute på gården och lika litet hörde hon något ljud af människoröster inifrån huset; men hon steg dock modigt in genom porten och styrde sina steg åt de för henne sorgligt bekanta rummen, der mordet skett. Dörren var här öppen, men ingen människa fanns derinnanför. Hon började känna sig hemsk till mods och ville återvända; ty hon anade något bedrägeri. Men nu hördes ändtligen brådskande steg derute och i nästa sekund öppnades dörren och en i vid kåpa insvept man inträdde i rummet. Hans utseende var dock sådant, att Märta kände sig allt annat än glad öfver hans närvaro. Hon ville derfor ut, men han stälde sig i dörren och hindrade henne.

“Hvem ären I?” frågade Märta, darrande af rädsla.

“Det frågar du“, svarade mannen och slog tillbaka kåpan. “Se här om du känner mig.“

“Johan Henriksson!”

“Ja just han. Du kan nog gissa hvarför jag ville möta dig just i detta rum?”

“Nej, det kan jag icke“, stammade Märta.

“Icke för att kyssa dina vackra rosenläppar, det kan jag försäkra dig, huru frestande de än må synas. De skola snart icke locka någon. Nej, Märta, jag ville möta dig här, emedan allt går så tyst och stilla till här, och nu finnes ingen som lyssnar i nästa rum, ty alla ha flytt ifrån den

dödes boning, der liket ännu ligger obegravvet. Snart skall det dock ej ligga ensamt.“

“Hafven I då intet hjerta och samvete, Johan Henriksson?”

“Jo, jag vill låta dig bedja innan du skall skiljas hädan.“

“O Gud, tänken I då mörda äfven mig?”

“Måste väl det, då du ej kan tiga med hvad du sett för mycket.“

Märta föll ned på sina knän och bad om nåd och förbarmande, men Johan Henriksson hånlog blott deråt.

“Bed Gud, om du har något att bedja om“, sade han hårdt.

“I ären då obeveklig?”

“Ja, alldeles obeveklig.“

“Kommen ihåg, att Herren en gång skall döma äfven Eder, och då skolen I önska att intet oskyldigt blod lådde vid Edra händer.“

“Gör din bön, om du ej vill gå bort utan beredelse; predikningar få vi nog af i kyrkan.“

Märta vände sig bort från den hjertlöse mannen, föll på sina knän och uppsände en brinnande bön till Gud om nåd för sig och äfven för mördaren.

Då hördes plötsligt ett buller från det inre rummet, som om någonting fallit till golvet. Johan Henriksson spratt förskräckt till, ryckte fram en dolk och stack den i Märtas rygg samt sprang ut.

Märta föll till golvet men reste sig strax och stappade ut ur rummet. När hon kom på gatan aftogo dock hennes krafter, så att hon snart måste sätta sig på en bänk. Ett par personer hade uppmärksammat detta och kommo fram till henne för att taga kännedom om hvad som felades henne.

“För mig till Gråmunkeholmen“, bad Märta med svag röst; “men det måste ske fort.“

“I ären då sjuk?“ sporde den ene mannen.

“Jag har blifvit dödligt sårad, tror jag.“

“Då behöfves en fältskär.“

“Nej, fören mig till mitt hem först.“

“Hvem är då Eder husbonde?”

“Erik Schepperus.”

De båda männen skyndade att anskaffa en bår, på hvilken de buro den sårade flickan till Gråmunkeholmen.

Hon låg orörligt stilla på båren, så att man ej kunde afgöra, antingen hon var lefvande eller död. Innan de hunno fram till Gråmunkeklostret, befanns hon också hafva aflidit.

“Hvad skola vi nu göra?” sade den ene bäraren.

“Vi få väl ändå bära henne till hennes hem”, svarade den andre.

Så skedde också.

Erik Schepperus låg ännu på sin säng, när de båda männen inträdde i hans rum.

“Hvad viljen I?” sporde han i det han reste sig upp till hälften.

De berättade hvad de visste om Märta och hvar de träffat henne.

“Den stackars flickan har då blifvit mördad af samma usling, som tog lifvet af Johan Kempez, ty någon annan kan det icke vara”, sade Schepperus liksom till sig sjelf. “Nu är det min tur nästa gång.”

Han hade knappt hunnit uttala dessa ord, när tunga steg hördes i nästa rum och strax derefter kom Klosterlasse in.

“Huru befinnen I Eder?” frågade han vänligt.

“Bättre än jag haft skäl att vänta”, svarade Schepperus tort.

“Det gläder mig att höra det.”

“Hm”, fnyste Schepperus och vred sig oroligt på sitt läger.

“I hafven råkat i onåd hos vår konung.”

“Deröfver lærer icke jesuiterna sörja, om jag känner dem rätt. Eder sköna lära börjar bära goda frukter, Lars Nilsson. Nu kunnen I genast sätta Eder ned för att skrifva ett nytt aflatsbref för mord till Johan Henriksson, ty härutanföre står ännu ett oskyldigt offer för den mannens blodtörst. Men detta skolen I veta, Lars Nilsson, att ännu äro de flesta prester i Sveriges rike fiender till påfven och

jesuiterna och därför skola vi med Guds hjälp försvara oss både emot Eder och andra ulfvar i fårakläder.“

Klosterlasse gick utan att svara. Schepperus kunde icke återhålla ett leende af belåtenhet öfver att se sin fiende taga till flykten.

“I gode män“, sade han härefter till de ännu kvarstående männen, “den mördade flickan har en broder på Valdemarsön. Han är fiskare och heter Nils. Låten honom veta detta. Sedan skolen I få Eder lön af mig för den tjänst I hafven bevisat den aflidna.“

Nu öppnades åter dörren och Klosterlasse kom in med några knektar efter sig.

“I konungens namn häkta vi dig, Erik Schepperus, för villoläror och upproriskt sinne“, sade den ene af knektarne.

“För villoläror?“ upprepade Schepperus. “Jag skulle således vara en villoande? Hvad är då du, Lars Nilsson, som skrifver aflatsbref och aflöser mördare och bolare?“

“Dem jag aflöser äro hederliga menniskor, om de också råkat i olyckan att taga någon uslings lif. Föröfrigt lär du nog hafva tand för tunga, när du fått sitta i tornet ett eller flera år“, svarade Klosterlasse hånande.

Schepperus sammanknäppte sina händer och läste:

“Här lärer hvar sin egen dikt,
Allt är menniskofunder;
Det sant är håller man ej likt,
Nu är Guds ord för under.
Det ser man väl för ögon här,
Att farlig tid nu kommen är,
Men Herren för oss strider.

Mot Honom är konungens makt ringa som ett väder och din, Lars Nilsson, mindre än ingenting. Din tid skall nog snart komma, men hvar har du då ditt fäste? Mitt fasta hopp är Herren Gud; Han kan frälsa mig ur lejonens mun, när Hans tid kommer. Tagen mig nu, jag är beredd.“

Erik Schepperus blef nu förd i fängelse, der han fick sitta i många år. Hans öde delades af flera andra nitiska prester, som vågat sätta sig upp emot Johans försök att i

vårt land återinföra katolska läran. Ingen höll dock mera envist fast vid den rena evangeliska läran än Erik Schepperus. När han efter Johans död blef predikant i Stockholms Storkyrka, for han fram emot både katoliker och kalvinister med sådan häftighet, att de jesuiter, som medföljde Sigismund, när han kom till Sverige för att låta kröna sig, satte försåt för hans lif. Han måste därför på sin församlings uppmaning hålla sig dold tills konungen återvänt till Polen. Ännu en gång blef Schepperus afsatt, men slutligen utnämndes han till kyrkoherde i Enköping och blef vid denna befattning till sin död. Hans grafsten visas ännu nära predikstolen i stadens kyrka. Ett annat minne af den häftige, men nitiske kämpen för den lutherska läran är en målning, föreställande Erik Schepperus i presterlig skrud på högra sidan om den korsfäste Frälsaren; på venstra sidan synes hans hustru och framför korset hans barn med händerna hoplagda till bön.

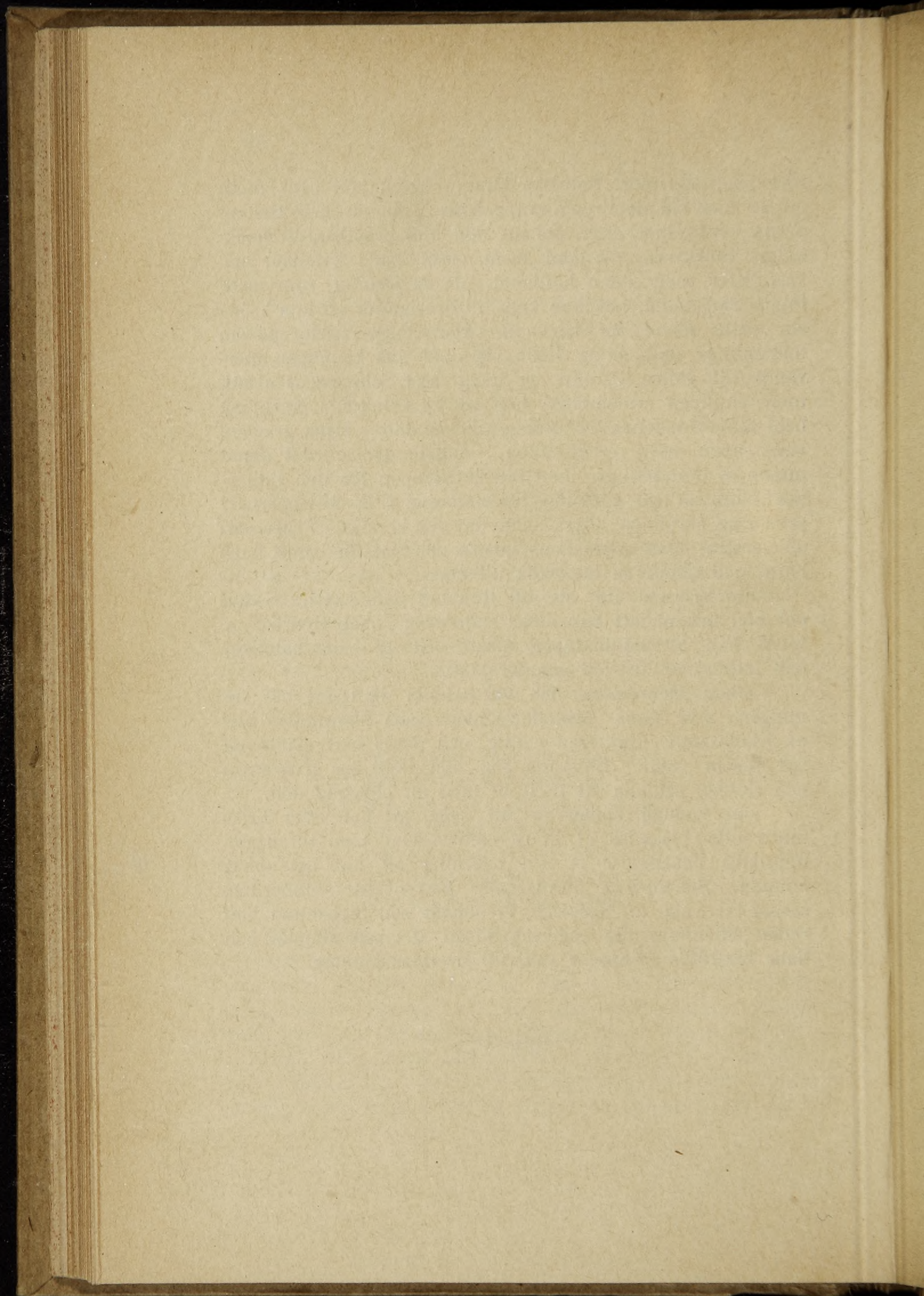
Klosterlasses tid att bli föraktad kom snart. Sedan det blef bekant, att han aflöst mördaren Johan Henriksson, vardt han af ärkebiskopen afsatt och af både katoliker och lutheraner afskydd och föraktad.

Johan Henriksson fick väl behålla sin tjenst hos konungen, men hans förbindelse med Anna Månsdotter blef af ärkebiskopen förklarad ogiltig, och deras barn skulle anses såsom oäkta. Slutligen söp han ihjäl sig af bränvin och slutade sålunda ett uselt lif med en ohygglig död.

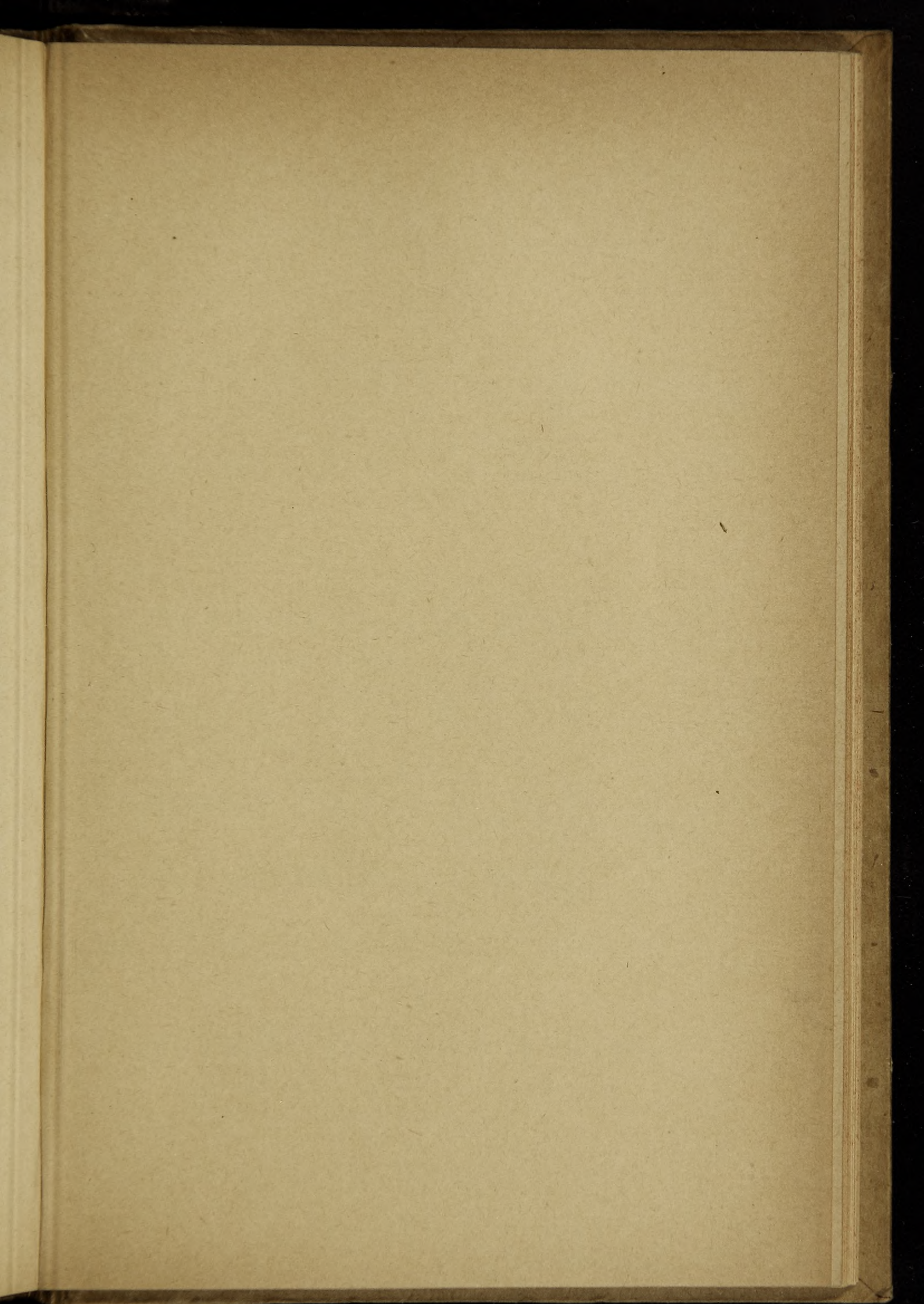
Om konung Johan är att säga, att han efter Eriks mord ofta plågades af svåra samvetskval, men till någon uppriktig bekännelse af sin ogerning lät han det aldrig komma. Schepperus' förutsägelse gick också i fullbordan, såsom vi veta af historien, ty Johans son Sigismund blef redan efter sju års regering afsatt af rikets ständer och hans kraftfulle farbroder vald till Sveriges konung.

P. A. Lindholms
Historiska Berättelser.

I.

GUSTAF WASA och WESTMANLÄNDINGEN
eller
SKÖLDEMÄRKET

Berättelse från befrielsekriget 1521.

Pris: 25 öre.

II.

HANS VÅGHALS

Berättelse från Gustaf Wasas tid.

Pris: 25 öre.

III.

HANS RÖDSKÄGG och ERIK SKEPPARE

eller

JOHAN III och ÅNGERMANLÄNDINGEN.

Pris: 25 öre.

IV.

GUSTAF II ADOLF och HELSINGEN

Berättelse från kriget i Ryssland 1614 och 1615.

Pris: 25 öre.
